

AZ 1907. ÉVI OKTÓBER HÓ 7., 8. ÉS 9. NAPJAIN

BUDAPESTEN

TARTANDÓ

ORSZÁGOS ÜGYVÉDGYŰLÉS

NAPIRENDJÉRE TŰZÖTT KÉRDÉSEK TÁRGYÁBAN BEÉRKEZETT

VÉLEMÉNYEK.

BUDAPEST

RÓZSA KÁLMÁN ÉS NEJE KÖNYVNYOMDAJA

1907.

48068

TARTALOM.

Oldal

I. b) Kamarai biráskodás.

Reiniger Jakab, szegedi ügyvéd véleménye 5

I. d) 1. Kari érdekek: a kincstári, közalapítványi, vasúti stb. ügyességek megszüntetése és teendőiknek magánügyvédek útján való ellátása.

Dr. Alföldi Dávid egri ügyvéd véleménye 7

I. d) 2. A szegényvédelem országos szervezése.

Dr. Pistor Egon, szegedi ügyvéd véleménye 14

Dr. Révész Ernő szabadkai ügyvéd, ügyvédi kamarai titkár
véleménye 17

Dr. Schütz Henrik aradi ügyvéd, ügyvédi kamarai titkár
véleménye 23

Dr. Szücs Géza, a debreczeni ügyvédi kamara h. ügyészé-
nek véleménye 31

Dr. Teller Miksa, budapesti ügyvéd véleménye 37

I. d) 5. Összeférhetetlenség.

Dr. Papp József ügyvéd, a kolozsvári ügyvédi kamara
titkárának véleménye 51

Dr. Pető Béla, trencsényi ügyvéd véleménye 63

Vélemény

a kamarai biráskodás tárgyában.

Beterjeszti: Reiniger Jakab szegedi ügyvéd.

Mondja ki az országi ügyvédeknek, hogy az megyékbeni ügyvédek
A kamarai biráskodás kiterjed:

1. az ügyvédek és ügyvédjelöltek elleni fegyelmi ügyekre; *rehabilitáció a kamarai bíróságra, az ügyvédek elleni fegyelmi ügyekre, az ügyvédek elleni fegyelmi ügyekre, az ügyvédek elleni fegyelmi ügyekre*
2. az ügyvédek elleni azon panaszokra, a melyeknek tárgya pénz- és iratvisszatartás, valamint az előlegek elszámolásának elmulasztása;
3. az ügyvéd és ügyvédjelöltje között a joggyakorlatból származó összes vitás kérdésekre;
4. a mennyiben bármelyik fél kívánja, az ügyvédeknek egymás közötti helyettesítésből származó vitás kérdésekre és
5. a mennyiben az ügyvéd megbízója kívánja, az ügyvéd és megbízója közt a megbízásból származó peres kérdésekre.

Indokolás.

Ad 1. Vitán kívül áll, hogy az ügyvédi kamarák a fegyelmi jog gyakorlása körül eddig is annyira megbízhatók voltak, hogy szóba sem jöhet egy más bíróság kreálása, teljesen fölösleges tehát indokolni ezen ügyeknek a kamara hatáskörében való meghagyását.

Ad 2. Az 1874. évi XXXIV. t.-cz.-nek 66. §-a nem vált be. A hosszadalmas birói eljárás különösen pénzvisszatartási ügyekben egyaránt sérelmes a felekre és ügyvédekre. A felek csak hosszú idő múlva juthattak pénzükhöz, a bíróságnak marasztaló határozata többnyire czéltalan volt, a köteleességről megfélelmezett ügyvédek rendszerint a fegyelmi eljárás során és ennek súlya alatt adták ki azt a pénzt, a melynek lefizetésére birói határozattal kötelezve voltak.

Az ügyvédi karnak pedig tétlenül kellett szemlélennie, miként teszi tönkre egy-két lelkiismeretlen ember a behajtott pénz visszatartásával az egész ügyvédség jó hírnevét. A mult tapasztalatai igazolják, hogy a kamarák fegyelmi ügyekben gyorsan és pártatlan szigorúsággal jártak el, nincs tehát semmiféle ok a bizalmatlanságra, teljes megnyugvással rájuk lehet ruházni a bíraskodást mindazon ügyekben, a melyekben eddig az 1874. évi XXXIV. t.-cz. 66. §-a értelmében a kir. törvényszékek jártak el. Különben is ezen ügyek, különösen a jogtalan pénzvisszatartás, fegyelmi természetűek és már ezen okból sem vonhatók el az ügyvédi kamaráktól.

Ad 3. Az ügyvéd és ügyvédjelöltje közötti vitás kérdések eldöntése azért bizandó kizárólag a kamarára, mert ez a karnak belső dolga és legjobban van tájékozva annak természetéről. Az a jog, a melylyel az 1884. évi XVII. t.-cz. 176. §-a az ipartestület békéltető-bizottságát felruházza, kétségtelenül megilleti a törvénytudó ügyvédi karnak már eddig is bíraskodással felruházott választmányát.

Ad 4. és 5. Azon szorosan magánjogi természetű kérdések eldöntésére, a melyek a megbízásból származó díjazásra vonatkoznak, kiválólág alkalmasnak tartom az ügyvédi kamarát; azonban figyelemmel ama bizalmatlanságra, a melylyel a felek ezen testületi bíróság iránt viseltetnének, nem tartanám ildomosnak ezen specziális bíróság előtti eljárás kötelezővé tételét, hanem a felekre kívánom bizni, kívánnak-e e bírósághoz fordulni. Különbséget teszek a közt, vajjon mind a két fél ügyvéd-e, vagy nem, az előbbi esetben bármelyik fél jogosítva volna az ügyvédi kamara bíróságához fordulni, az utóbbi esetben azonban ezen bíróság hatásköre csak úgy állapítható meg, ha abba az ügyvéd ellenfele beleegyezik.

Vélemény

a kincstári, közalapítványi, vasúti stb. ügyészségek megszüntetése s teendőiknek magánügyvédek útján való ellátása kérdésében.

Beterjeszti: Dr. Alföldi Dávid, egri ügyvéd.

1907 július 1-én kelt levelökben arra méltóztattak felhívni, hogy karunk érdekeinek megfelelően, a kincstári, közalapítványi, vasúti stb. ügyészségek megszüntetése és teendőiknek magánügyvédek útján való ellátása kérdéséhez véleményes jelentést készítsek.

E megbízásnak eleget teendő, előbb ismertetem a mostani viszonyokat.

Törvényeink és miniszteri rendeleteink szerint a mai állapot a következő:

Az 1868 : LIV. t.-cz. 84. §-a értelmében: „a királyi kincstár, a királyi ügyészség, a közalapítványok, a közalapítványi ügyigazgatóság által képviseltetnek“.

Az 1870 szeptember 26-án kelt 16791. számú igazságügyminiszteri rendelet szerint a király 1870 július 25-én kelt legmagasabb elhatározásával felhatalmazta a m. kir. pénzügyminisztert a kincstári jogi képviselőt újjászervezésére s ennek folytán az ország összes törvényhatóságait felhívta a rendelet, hogy a területükön levő sommás bíróságokat s törvényszékeket utasítsák, hogy az 1868 : LIV. t.-cz. 84. §-ában foglalt „királyi ügyészség“ nevezete alatt „mind a pesti kincstári jogügyi igazgatóság, mind a pénzügyi ügyészségi állomások, mind pedig a koronai bányák és kincstári uradalmak ügyészégei értendők“.

A kincstári jogügyi igazgatóság és a kincstári ügyészségek jelenlegi szervezetét és hatáskörét az 1883. évi 49240. számú pénzügyminiszteri szolgálati utasítás szabályozza.

Ezen utasítás szerint a kincstári jogügyi igazgatóság feladatát képezi a kincstár jogi képviselete általában s különösen a perek vitele azon ügyekben, melyek az államvagyonról érdeklő, bármely minisztériumra vagy állami hatóságra legyen is ezen vagyon bízva. Kivételt csak a kincstári uradalmi ügyek és perek ellátása, valamint azon ügyek és perek képviselete képez, melyeknek ellátását a törvény vagy külön szabályrendelet más közegekre bízta. Továbbá szolgálati rendeltetése a kincstári jogügyi igazgatóságnak, hogy jogi véleményt adjon mindazon ügyekben, melyek az államvagyonról érdeklő, és hogy az államvagyonról érdeklő jogügyletek és okmányok létesítésénél is közreműködjek, ha ezekre a minisztériumok, vagy egyéb állami hatóságok s hivatalok felszólítják.

A *kincstári ügyészségek* szolgálati rendeltetése, hogy a kir. *kincstári uradalmakat* érdeklő összes peres és perenkívüli jogügyeket ellássák és a kincstári jogügyi igazgatóságot peres vagy perenkívüli ügyekben helyettesítsék.

A kincstári jogügyi igazgatóság, vagy a kincstári ügyészség „*tisztviselőinek magánosok jogi képviselete*, vagy magánosok jogügyeinek közvetlen vagy közvetett ellátása hivatalvesztés terhé alatt *tiltva van*“ (13. és 19. §§.)

„Azon esetekben, midőn valamely eljárás a kir. kincstári jogügyi igazgatóság székhelyén kívüli helyen végzendő, annak teljesítésére a kir. kincstári jogügyi igazgatóság kebeléből egy alkalmas tisztviselő küldendő ki. Mindazon esetekben pedig, midőn az eljárás annak kellő ellátása iránti aggodalom nélkül a fennálló törvények szerint és csekélyebb költséggel megtörténhetik, a m. kir. kincstári jogügyi igazgatósági tisztviselő helyett az ügy ellátásával az eljárás helyén, vagy annak közelében székelő más alkalmas állami hivatal, vagy állami hivatalnok, vagy végre *valamely bejegyzett ügyvéd* megbízható.“ (12. és 22. §§.)

Az 1897 : XX. t.-cz. 40. §-a szerint az *igazságügyi minisztérium kebelében* is külön osztály van szervezve jogi vélemények kidolgozására.

A *közalapítványi kir. ügyigazgatóság* szervezetét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1867 szeptember 27-én kelt 10165. számú szolgálati utasítása szabályozza. E szerint a közalapítványi

ügyigazgatóságnak és a vidéken szervezett kerületi ügyészségeknek hivatását a vallástanulmányi, egyetemi s egyéb akár egyházi, akár világi közalapítványi alapok peres és perenkívüli ügyeinek ellátása képezi.

Az 1885 : XI. t.-cz. 2. §-a szerint a közalapítványi ügyészek is állami tisztviselőknek tekintendők.

A „*katonai kincstár*“, vagyis helyesebben az úgynevezett közös hadsereg képviselétével az 1874. évi november 12-én kibocsátott 26591. számú s illetve 1889. július 19-én kelt 26277. számú igazságügyminiszteri rendeletek szerint *magánügyvédek* vannak megbizva, a kiket „katonai kincstári jogképviselő“ hivatalos cím illet.

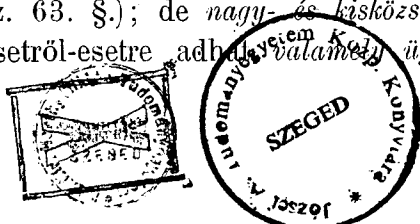
A m. kir. honvédkincstárt azonban a kir. jogügyek igazgatósága képviseli.

A m. kir. államvasutaknak és az ezekkel együttesen kezelt magánvasutaknak jogi képviselte — a mennyiben a kir. kincstári jogügyek igazgatósága nem jár közbe, — a m. kir. államvasutak kebelében szervezett jogügyi osztályra lett bizva, azzal, hogy a jogügyi osztálynak a képviselettel megbízott tagjai igazolásuk céljából a m. kir. államvasutak igazgatóságának elnöke vagy alelnöke által, a mennyiben pedig a m. kir. államvasutak gépgyárának, vagy a diósgyőri m. kir. vas- és aczelgyárnak jogügyeiben járnának el, a nevezett gyárnak illető igazgatója által kiállított meghatalmazással lesznek ellátva.

A törvényhatóságoknak az 1886 : XXI. t.-cz. 70. §-a szerint a *tiszti ügyész* a jogtanácsosa úgy peres, mint perenkívüli jogi ügyeikben. Sőt ezen törvényszakasz és az 1883 : XLIV. t.-cz. 58. §-ának utolsóelőtti bekezdése értelmében az egyenes és közvetett adók, valamint az azok módjára behajtandó tartozások biztosításánál és behajtásánál a *kincstár jogi* képviselétét is ő tartozik ellátni.

A tiszti ügyész hivatásával összeütközésben nem álló *magánügyködést* a törvényhatóság előzetes beleegyezésével csak annyiban folytathat, a mennyiben ez hivatalos teendőinek pontos teljesítését nem akadályozza.

Rendezett tanácsu városokban szintén választandó főügyész, illetve ügyész (1886 : XX. t.-cz. 63. §.); de nagy- és községekben a község képviselőtestülete esetről-esetre adhat *magánügyvédek* meg-

biztatást a község képviseletére és csak az 1886 : XXII. t.-cz. 115. és 116. §-ai eseteiben jogosult a törvényhatóság, esetleg az alispán a község képviseletével a megyei tiszti ügyészt megbízni.

Ügyvédi rendtartásunk 5. és 11. §-a a kincstári és közalapítványi ügyészségeknel töltött joggyakorlatot egyenlő értékűnek tartja az ügyvédi joggyakorlattal; sőt az 1891: XVII. t.-cz. 19. §-a is így rendelkezik a gyakorlati birói vizsgálat szabályozása közben.

A mai állapotot az ügyvédi rendtartásról *Nagy Dezső* és *Pollák Illés* által készített törvénytervezetek is *fenn akarják tartani* némi kis változtatással.

A *Nagy Dezső* által készített törvénytervezet 18. §-a ugyanis úgy intézkedik, hogy állami, törvényhatósági, vagy községi szolgálatban levő kincstári és tiszti ügyészek magángyakorlatot csak akkor folytathatnak, ha valamelyik ügyvédi kamarának bejegyzett tagjai, míg a 12. §-ban az összeférhetetlenséget a mai törvény 10. §-ának megfelelően állapítja meg.

A *Pollák Illés* által készített törvénytervezet 64. §-a pedig akként rendelkezik, hogy az ügyvéd nem állhat rendes fizetéssel járó állami és községi szolgálatban (bizonyára a törvényhatósági szolgálatot is ide érti) az ügyészi és jogtanácsosi állás kivételével. De nem lehet magánhivatalnok, ügyvezető bankigazgató (ez is magánhivatalnok), posta-, távirdai és vasúti hivatalnok sem (ezek is állami szolgálatban állanak), mert — úgymond az indokolás, — „a bankok és részvénytársaságok fizetésében álló titkárok, a vasutak felügyelői stb. hivatalnokok inkább, mint ügyvédek és teljességgel híján vannak annak a függetlenségnek, melyet az ügyvédség nem nélkülözhet“.

Ezek előrebocsátása után most már *kari érdekeink* fejtegetésére térek át.

Kari érdekünk kétféle: erkölcsi és anyagi. Mindkettőnek előmozdítása kötelességünk, annyiival is inkább, mert még az ügyvéd anyagi érdekeinek istápolása is *közérdek*, a mennyiben úgy az igaz-

ságszolgáltatás, mint a közönség igazi érdeke azt kívánja, hogy az ügyvéd *jólétnek* örvendjen.

Az *éhező* ügyvédtől ugyanis nem lehet kívánni, hogy a perekben válogasson és őszinte tanácsot adjon a félnek, lebeszélve azt valamely per folytatásáról is. Aztán az *ilyen* ügyvéd hiábavaló tárgyalásokkal és felebbezésekkel is sok bajt csinálhat a feleknek és a bíráknak; sőt az üzérkedésre is rászorul, a mi pedig nemcsak az ügyvédi tekintélynek árt, hanem a közönségre is veszedelmesebb a legnagyobb uzsoránál is. Míg a jólétnek örvendő ügyvéd függetlenebb a hatóságok irányában is és a jognak, a szabadságnak is bátrabb harczosa a hatalommal szemben.

Igaz, hogy a kincstári, közalapítványi, vasúti stb. ügyészségek teendőinek magánügyvédek útján való ellátása nem valami túlságos sok anyagi előnyt fog nyújtani az ügyvédi karnak, mert inkább csak egyes nagyobb forgalmú irodák jövedelmét szaporítja majd; de azért ezt az előnyt sem szabad kicsinylenünk, annál kevésbbé, mert az erkölcsi előny még az anyaginál is nagyobb lesz.

Az ügyvédi kar anyagi érdekein, a közérdeknek megfelelően, leginkább úgy lehetne segíteni, ha a bajnak legfőbb okát, az ügyvédi pálya túltömöttségét orvosolják, a mi főképp a köztisztviselők minősítéséről szóló törvény módosítása és az alsóbbfokú közigazgatási bíróságok szervezése útján érhető el.

Ki kell mondani, hogy bíró, ügyész, közjegyző, a *miniszteriumoknál* államtitkár, miniszteri tanácsos, osztálytanácsos s titkár, a *székesfővárosi rendőrségnél* főkapitány, rendőrtanácsos, kapitány s ennek helyettese, *vármegyéknél* alispán, főjegyző, főszolgabíró és árvaszéki elnök, *pénzügyigazgatóságoknál s adófelügyelőségnél* a fogalmazási szakban működő főbb tisztviselő, *törvényhatósági joggal felruházott városokban* polgármester, főjegyző s rendőrkapitány és *rendezett tanácsú városokban* polgármester, főjegyző és rendőrkapitány csak az lehet, kinek ügyvédi oklevele van, mert ezen tisztviselők olyan ügyekben határoznak, illetve működnek, mint előadók, melyek a jognak s törvényeknek tudását feltétlenül megkövetelik; mert továbbá csak így lehet oly levezető csatornáról gondoskodni, mely a mellett, hogy az ügyvédi érdekeket szolgálja, a közügynek is hasznára fog válni.

Ezenfelül az ötezernél több lakossal bíró községekben a jegyzői és rendezett tanácsú városokban a tanácsnoki állást is jogvégeztiséghez kellene kötni, mert ezen tisztviselőknek is olyan munkát kell végezniök, mely a jogi alapismeretek tudását megkívánja.

Igy az ügyvédi pályán is csak azok maradnak, kik erre különös hivatottságot éreznek magokban.

A köztisztviselőknek kinevezett vagy megválasztott ügyészek csak a sima, parkettos hivatali szobába valók, a hol a tekintélyt leginkább a cím, illetve fizetési osztály adja meg; de a polgárok érdekeit gyakran a hivatalokkal szemben is szolgáló ügyvédi pálya szabad porondjára — főleg a szóbeliségnek az egész vonalon való behozatala és az alsóbbfoku közigazgatási bíróságok szervezése után — csak a jog független harcosai valók, kiket sem a kormányhatalom s a hivatal fegyelmi szabályai, sem egyéb melléktekintetek nem feshelyeznek hivatásuk független gyakorlásában.

Aztán, ha a „katonai kincstár“ és a kisebb községek érdekeit kielégítheti a magánügyvédek képviselte, és ha a kincstári, közalapítványi s vasúti ügyészeket, sőt a tisztí ügyészeket is helyettesíthetik a magánügyvédek: akkor az összes perek vitelét megnyugvással lehet a magánügyvédekre bízni.

A törvényhatóságok s a rendezett tanácsú városok ügyészeinek megélhetését sem veszélyezheti majd a magánügyvédek érdekeinek ezen előmozdítása, mert az 1904 : X. t.-cz. már a törvényszéki ügyészeket is fizetési osztályba sorozta, s mert a rendezett tanácsú városok is képesek s kénytelenek lesznek közhivatalnoknak megválasztott ügyészeiket tisztességes javadalmazással ellátni.

A kincstári, alapítványi, vasúti, törvényhatósági és városi ügyészségek megszüntetését azonban nem helyeselhetem, mert a hivataloknak gyakran van szükségük jogi vélemény kidolgozására, fegyelmi ügyekben vádindítvány szerkesztésére, vagy valamely jogügylet létesítésére, illetve okmány kiállítása alkalmával ahhoz értők közreműködésére, és az ilyen, inkább a beligazgatás körébe vágó, sokszor hivatalos titoknak tartott dolgot czélszerűbb tisztviselőkkel végeztetni.

Véleményem szerint tehát az országos ügyvédi kongresszus elé a következő határozati javaslatot kell terjesztenünk:

Az országos ügyvédi kongresszus nem tartja megengedhetőnek,

hogy az állami törvényhatósági és városi szolgálatban álló ügyészek magángyakorlatot folytassanak, sem azt, hogy azok a kincstárt, illetve a közalapítványokat, a törvényhatóságokat és a községeket a bíróságok előtt képviselhessék, mert erre csak az ügyvédi kamaráknál bejegyzett magánügyvédeket tartja feljogosítandóknak.

Miért is az ügyvédi rendtartás megfelelő átalakításnak keresztülvitele végett feliratot intéz a m. kir. igazságügyminiszterhez.

Vélemény

a szegényvédelem országos szervezéséről.

Beterjeszti: Dr. Pistor Egon, szegedi ügyvéd.

Miután egyrészt a modern életviszonyok sokoldalúsága, a jogviszonyok és ügyletek folytonos változása lehetetlenné teszi, hogy mindenki a jogot s annak érvényesítési módjait ismerhesse, másrészt pedig szükségszerűen létezik minden jogállamban bizonyos peres ügyek ellátásánál az ügyvédi kényszer:

ennélfogva a törvény előtti egyenlőséget hangoztató és érvényesítő modern államnak gondoskodnia is kell arról, hogy azon polgárai is, kik a jogi képviseltetés költségeit viselni szegénységük-nél fogva nem képesek, ingyenes jogi védelemben s hatóságok illetve bíróságok előtti jogi képviselésben részesülhessenek.

A szegények ezen jogvédelméről való gondoskodás kétség kívül részét képezi a szegényügynek.

Mindazonáltal, hogy törvényhozóink a szegényügyet községi, törvényhatósági s főként állami funkciónak, kötelelességnek s így tehernek is ismerték el mindenkor, mégis ezen szegényügynek éppen ezen kétségtelenül éppen olyan fontos részét: a szegények jogi védelmét minden, indok nélkül kiszakította a szegényügyből s merem mondani, jogtalanul az ügyvédi kar terhévé tette minden ellenszolgáltatás nélkül.

Igaz, hogy az ügyvédi kar általában ezen a törvény által a jog- és kötelességegyenlőség elvének figyelmen kívül hagyásával reá rótt kötelelességének becsülettel eleget tett s így e szempontból nézve a dolgot, a szegények jogvédelméről a törvényhozás jól és helyesen gondoskodott s a szegényügy ezen ágát jó kezekbe juttatta.

Azonban van az éremnek egy másik oldala is.

Emberi és erkölcsi kötelesség kétségkívül embertársaink támogatása és segítése; de az altruizmus tanítása a vallás és az erkölcsstan feladata és nincs helye annak, hogy a törvény polgárainak egyik foglalkozási ágát eltérőleg a többitől, altruizmusra jogilag következmények terhe alatt kötelezze.

Az állam egyetlen egy polgárától sem kíván az egyenlő teherviselési és hadkötelezettségi szolgálaton kívül ellenérték nélkül semminemű szolgáltatást, csupán az ügyvédre parancsol rá, hogy gyakoroljon jótékonytságot s bocsássa rendelkezésére szellemi tőkét, tudását és munkásságát ingyen az államnak, illetve azoknak, kiket a törvény megnevez.

Az ügyvédi kar nem akarja kivonni magát a jótékonytság gyakorlása alól, hiszen a törvény kötelezése nélkül is az első sorokban áll, midőn bármilyen anyagi segítségről, társadalmi jótékonytságról van szó, az ügyvéd zsebének mindig nyitva kell lennie minden kérésre.

De akkor, midőn minden társadalmi osztály, hivatás, foglalkozás és vállalat az államtól vár, sőt követel segítséget, akkor miért egyen éppen az ügyvéd az egyetlen, a kitől az állam, a mellett, hogy lépten nyomon jogai és megélhetési eszközei megnyirbáltatnak, ingyen szolgáltatást követel.

Hiszen, midőn az igazságszolgáltatás olcsóbbá tételéről van szó, az alatt a törvényhozás és minden illetékes tényező az ügyvéd jóvödelmének csökkenését érti.

Midőn jogot, vagy kedvezményt nyerünk a többi hivatással szemben az államtól, a mely rekompensálja a kötelező ingyen munkát?

A szegények jogi védelme nem igazságügy, hanem tisztán közoktatási ügy éppen úgy, mint az egész szegény ügy, tehát feltétlenül a közigazgatás hatáskörébe utalandó, mint annak funkciója és terhe.

Mivel pedig a közigazgatás ellátása és költségeinek viselése a törvényhatóságot és az államot illeti:

ennél fogva a szegények jogvédelmét a következőleg vélem rendezni, illetve szervezni:

1. Nevezzen ki minden törvényhatóság a szegény alap terhére a belügyi tárca hozzájárulásával minden törvényszék és járásbíró-

ság területére egy, vagy a szükséghez képest több szegényvédő ügyvédet az ügyvédi kamarák véleménye alapján a tevékenység mérlegével arányban álló fizetés, illetve tiszteletdíjjal.

2. A kinevezett szegény-védő köteles a hét két napján általa meghatározandó és közbirré teendő időben mindenkinek, ki szegénységét legalább elfogadhatóan valószínűsíti ingyen jogi tanácsot adni.

3. A szegény-védő, csakis olyan személyek peres ügyeiben köteles eljárni, pert megindítani és folytatni, a kik a közigazgatási hatóság, illetve ügyvédi kamara előtt okmányilag igazolják vagyontalan-ságukat, illetve szegénységüket s ennek alapján a hatóság, illetve a kamara által ügyökben a szegény-védőhöz utasíttatnak.

4. A szegény-védő a hozzá utalt peres ügyekről, külön könyvet vezet, azon ügyekről, melyeket megindíthatónak nem tart, véleményes jelentést tesz az illetékes ügyvédi kamarának.

5. A szegényjogon indított perekben az ellenféltől esetleg behajtott perköltségeket készkiadásai levonása után a szegény-védő a törvényhatóságnak szegény alapja javára beszolgáltatni köteles; azonban az így beszolgáltatott összegek egyharmad része a szegény-védőnek évi tiszteletdíján kívül, mint külön jutalék évenként kiutalandó.

6. A szegény-védő azon terület szegényeinek ügyeit köteles ellátni, melyre kineveztetett s ezek érdekében köteles bármily hatóság, vagy az ország bármely bírósága előtt az ügyeket folyamatba tenni. Oly peres, vagy perenkivüli ügyben, mely székhelyén, illetve hatásköri területén kívül eső hatóság, illetve bíróság előtti megjelentést feltételez, azon szegény védő helyettesíti, ki azon területre ki van nevezve.

7. A szegény-védők egymás megkereséseit pontosan és haldéktalanul teljesíteni kötelesek.

8. A szegény-védőnek a hozzá utalt szegény féltől peres ügyében nem jogosított külön tiszteletdíjat magának kikötni s az erre vonatkozó minden kikötés és megállapodás érvénytelen.

Vélemény

a szegényvédelem országos szervezéséről.

Beterjeszti: **Dr. Révész Ernő** szabadkai ügyvéd, a kamara titkára.

Hogy a szegény embert ingyen gyógyítják és hogy ez így jó az „általános egészségügyre“, azt mindenki természetesnek tartja; de abban, a megváltás után 1905 esztendővel, Tamás volt a belügy-minister: az „általános“ szegényügynek javára válik-e, ha a szegény ember ingyenes jogvédelemben részesül. Így tudjuk legalább az igazságügyi minister 11108/I. M. I. 1905. sz. leiratából, a melyet a kamarákhoz intézett, a mikor a Jogvédő Egyesület a belügyi ministertől anyagi támogatást kért.

Tegyük föl, hogy a harminczkét fogam közül huszonhárom megodvasodik. Ha illetén állapotomban eszembe jutna tünődni, vajjon az „általános“ fogazatom üdvére szolgál-e kitömetni az *egyes* fogak odvát, nem sokáig törném a fejemet az elhatározáson.

A szegények ingyenes jogvédelmének a czélszerűsége, kívánatos, szükséges volta vitán felül áll. A kinek feltétlenül külföldi példa kell, ott vannak a németiség Arbeitersekretariatjai, Volksbureaujai, Rechtsschutzstelléi, ott van a francziák ligája.

Nálunk, tudnivalóképp, a peres ügyekben és a büntető ügyek egy részében van gondoskodva ingyenes jogvédelemről. Ebben a keretben jóformán meg is felel az ügyvédi rendtartás és a büntető perrend alkotta szervezet; hipokrizis lenne azonban azt vitatni, hogy a szegényvédő mindig akkora zelussal törekszik az ügyfele érdekeit kiostromolni, mint a választott ügyvéd. Ilyen nagyszámu testületben, mint a mekkora a mienk, óvhatatlan, hogy könnyebb fajsúlyú elem ne legyen. A mi nevezetesen ezeknek a soroknak az íróját illeti: a kamarai titkári minőségében nem egy szomorú tapasztalatot volt módja gyűjteni, hogy némely pártfogó mekkora buzgalommal (majd lecsúszott a tollamról a stereotyp „jobb ügghöz méltó“ epitheton

ornans), hogy — mondom — mekkora buzgalommal töri a fejét azoknak a szem nem látta és a fül nem hallotta ürügyeknek a kifundálásában, a mik a kíváncsiak tehertől megszabadítják.

Tudom, hogy a kar ősrégi hagyományait („Már a régi rómaiaknál“ stb.) méltóztatik azonnal tetemrehívni. Boldog lennék, ha a kar hagyományaival minden esetben boldogulhatnánk; ámde még az erkölcsi törvények sem mind örökérvényűek. Tetszik-e tudni, hogy több esetben kéri a lajstromba iktatásért jelentkező ügyvéd a felvételi díj és a kamarai illeték alul való fölmentést *szegénység címén*? És hogy szegénységi bizonyítványt tesz a kérvénye mellé a kezdő ügyvéd, a kinek az oklevelén tegnap szikkadt föl a tinta!

Olyan ügyvédjelölt, juris doctor, doctissimus et ornatissimus dominus, van akárhány, a ki a kamarához való beadványaival szegénységi bizonyítványt is nyújt be. Csak a stempli árát kívánja megtakarítani és hívalkodik a szegénységével.

Azt mondom, hogy hívalkodik. Ez még tán szép is lenne. Az az ügyvéd, ez az ügyvédjelölt egész egyszerűen az igazat vallja be. Nem pózol, dehogy pózol. Őszintén kiül a hamu közé, mint a hogy Jób cselekedte és — bocsánatot kérek az izléstelenségért: a bibliából szedem a mondást, — vakarózik a cserépdarabbal.

Ismeretes közhely, hogy a szegények ingyenes jogvédelme a társadalmi rendet és békét szilárdítja. De vajjon okos dolog-e ezt a munkát szegény emberre bízni? A ki maga is küzködik a mindennapi keresetért és a ki ennél fogva maga is elégületlen. Vajjon azzal a tisztánlátással, higgadtsággal, szeretettel végzi-e azt a munkát a szegény szegényvédő, a melyhez fokozottan szükség van az olyan munkához, a melynek annyi a díja, hogy az ember öntudatát emeli, részt véve ki a társadalmi rend épületének a megszilárdításából. Megszilárdításából annak az épületnek, a mely nyáron hűset, télen meleget a szegényvédőnek magának sem nyújt.

Nincs módom a jogvédő egyesületek ügymenetét ellenőrizni és látatlanban is meghiszem, hogy nagyon sokszor derék munkát végeznek, olyat, a mely nélkülük csak hosszadalmas csetléssel-botlással, a társadalmi rend amaz épületének kisebb-nagyobb megfeszítésével jutna dűlőre. De tudok nem egy esetet, hogy a legnagyobb, a budapesti jogvédő-egyesület, a melynek a nyomtatványait a „Vilá-

gösság“ nyomdában készítik, azt a kérvényt, a mely pártfogó ügyvéd kirendelését szorgalmazza; a szegénységi bizonyítvánnyal a kamarához küldi. Holott a legsüldöbb juris consultusnak is illik tudni a módját. Olyankor csak éppen a társadalmi rend épületének a falán esik egy-egy karczolás, igaz; ámde a hol még eleminél elemibb kérdésben is többször elhibítják az utat, ott — nem lehet másként — másfajta esetekre is ráborul a felületesség.

De én nem arra akarok vállalkozni, hogy — mint a mellényből a mártáspecsétet — a nap foltjait áphanizonnal tüntessem el. Csak azt vitatom, hogy a szegény emberek ingyenes jogvédelmének a mai módja, — mint a vén ember csontja — erősen gyenge.

Franczia és német földön más az állapot. *Ott van a népben köztudat*; nem bánom, tessék nép-öntudatnak hívni. Hajh, kérem, ez rengeteg sok foggyatkozásnak csálhatatlan korrektívuma! Ha nálunk is meg lenne: akkor a tisztviselőkarunk (és minden uniformis) jellegzetes gögje nem hatalmasult volna úgy el, a hogy most és örök időktől fogva grasszál. Majd a szocziálizmus fogja megbirizgálni; ha megérjük.

Mondanom sem kell, hogy a hivatalt viselőknak ez a gögje, a mely ridegnél ridegebbé teszi a szegény emberrel való bánásukat; nálunk még jobban megkivántatja a szegények ingyenes jogvédelmét, mint a nyugaton és egyébiránt, — ezért olyan végzetes szerencsétlensége az országnak az ügyvédség pauperizmusa. De hát most nem erről szól a dal és különben is csak a vak nem látja, hogy a két kérdés hol van összenöve.

A perekben való szegényvédelem nehézkesen indul. A jó Isten talán tudja, mért nem bízták egész egyszerűen a kamarákra a szegénység megadását. Ha a kamara végezné ezt; sokszor könnyebben mód lennie a félnek elsőbb megfelelő ügyvéddel eligazítani a dolgát. A rendtartás 50. §-ának utolsó bekezdésére még rátérek. De a pereken kívül légió azoknak az ügyeknek-bajoknak a száma, a mik felől annál tájékozatlanabb az ember, minél hézagossabb volt az iskolázása vagy a mi sokszor egyre megy: minél szegényebb.

Az iskola juttatja eszembe, hogy az élet és a fogalom követelése felől mekkora tájékozatlanságban cseperedik föl a vagyontalan gyermek. Végre az elemi oktatás kötelező és a papiroson meg is

van. (Igaz, hogy a pénzügyi és katonai törvényeken kívül a többit nem mind veszik nálunk komolyan. Teszem, ott van, példának okáért, az 1868 : 38. törvényczikkely. Ennek az 59. és 67. §-a potom negyven éve van a corpus jurisunkban eltemetve.) De abban az elemi oktatásban csak a törvény szerint foglal helyet (55. §. 1) pontja) a polgári főbb jogok és kötelességek tanítása. Szegény jó Eötvös másként álmodta ő ezt meg. Nem tanítanak azokból semmit. Inkább a Sirius csillagról hall a gyerek. Innét van, hogy nem egy elmakacsult embernek nem lehet megmagyarázni, mi okért kései a végrehajtás után a vágya a bíró elé vinni a disputáját.

A jó minap lobbantom egy ilyen elmakacsolt magyar szemére, hogy mért nem ment el akkor, a mikor tárgyalásra volt idézve.

— Minek mentem volna? Nem félttem én a pörtül, mert igazam van!

De a beszélgetés során kivettem belőle, hogy annyit tud, hogy a holdvilágban emberek nem lakoznak, mert nincs rajta levegő. Csakhogy ettől a tudásától vígan ki volt az ingó-bingóira tűzve az árverés.

A mezőrendőri ügyekben (a mikről expressis verbis ki van mondva, hogy az ügyvéd javára díj meg nem ítélhető), az iparügyekben, a kihágási, házassági, stb. ügyekben a vagyontalan ember jogsegély híján szűkölködik. Ott vannak a községi jegyzők, de ezek is a jövedelmet hajtó magánmunkák felé huzódnak. De hiszen a peres ügyekben is hézagos a jogsegély, mert ha a pártfogó lakóhelyén kívül kell tanut hallgatni, szemlét tartani: nincs, a ki ingyen közbenjárjon s a bíróságra egymagára, ellenőrizetlenül, korántsem lehet mindig bízni azokat az aktusokat, a melyeken szokszor a jogvita dől el. *Ezt se nagyon tudják odafönt.* A többi, nem peres, ügyben is gyakorta a jogvédő-egyesület székhelyén kívül teljesítendő munkára van szükség.

Mindezekből, — hogy a dologra térjek, — kétségtelen, hogy az *ingyenes jogképviselet országos szervezet keretébe kell foglalni.* Ez az első követelmény. A helyi szerveknek bélyeg- és portómentességet kell adni és — ha nem a kamarák végzik az egész vonalon a szegényvédelmet, — elrendelni, hogy a hatóságok (közigazgatásiak, bíróságiak) a megkereséseiket teljesítsék.

Nevezetes kérdés, hogy társadalmi úton alakuljanak-e a helyi szervek, vagy az állam vegye-e kezébe az ügyet?

Nálunk általán szeretnek a társadalmi tevékenységre mutatni, azzal kerülve meg a kérdést, hogy az állam végtére se csinálhat meg mindent.

Őszintén szólva nem fölöttébb nagyon értem az állam és a társadalom illetén szembeállítását. Az állam, — ha nem élek fogalomzavarban, — szervezett társadalom. Csinálni az állam is, a társadalom is józanul olyant csinál, a mi az egyes ember boldogulására czélszerű. A társadalom önként csinálja, ha rájött, hogy üdvös; az állam ráparancsol magára, hogy csinálja és bünteti, a ki megszegi a parancsot. Mind a kettejük míveletének az legyen az eredménye, hogy az egyén lássa a hasznát. Közérdekből cselekszik mind a kettő. A közérdek pedig az egyének érdekének a sommázata. Az egyénre mindegy: az államtól kapja-e, a társadalomtól-e, a mi az ő boldogulásához kell. De mivel az állam a hatalmasabb: az állam nagyobb erővel tud az egyén hóna alá nyúlni.

Ha tehát az állam funkcionáriusai jól végeznék az ingyenes szegényvédelem munkáját, legjobb lenne rájuk bízni. Csakhogy az állam funkcionáriusai burokratikus szemüvegen nézik a világ folyását. Az új hivatalok elültetésétől fázom. *Tisztán az államra nem bízám az ügyet.*

A társadalom gyöngé. Az ügyvédek vállára nehezułne az egész súly, pedig az ügyvédséget a kenyérharcz enerválja és a jövőidők képe még sivárabb.

A kamarai intézmény szinte kínálkozik megoldásul. Persze a Pollák-féle tervezetnek azt a rendelkezését, hogy a kamarák székhelye a kir. táblakéval azonos legyen, el kell ejteni. A kamara titkára mellé másodtitkárt lehet állítani. A titkár, vagy ha ketten lesznek, a titkárok érintkeznek legelsőbbben az ügyes-bajos féllal. Az állam megdíjazzza őket és a kamara irodája részére általányt folyósít. A hatóságokat, a közokiratok kiállítására hivatott személyeket a kamara keresi meg. A bélyegmentes perlés jogát a kamara engedi. A hogy a bíróságot értesíti erről, kirendeli a pártfogót; vidéken teljesítendő cselekményekre, a mint szükség van rá, a helyettesét.

A hetvennégyes törvény 50. §-át pedig meg kell talpalni. Ha a megállapított díjak be nem hajthatók: az állam viseli.

Tudom, hogy vérmesnek tetszik így ez a javaslat, de más olyan megoldás nincs, a mely biztosítékot nyújtana, hogy a szegény ember igazát is kikaparják.

A kamarai székhelyeken kívül népesebb helyeken kirendeltségek legyenek. A megbízott — a kamara tagja — a kamarával érintkezik. Sürgős esetben szegényvédőt rendel. Ha nem akad, a ki a kirendeltséget díjtalanul ellátja: ugyancsak közpénzből díjazandó.

Ezt — szó, a mi szó; — bátortalanul mondtam. Mindhiába vagyok a tülekedés kellő közepén, az ügyvédi kar hagyományai alól szabadulni, teljesen szabadulni — látom — mégis kénytelen vagyok. Pedig nincs igazam. Akár mennyire zokul essék a klasszikusainknak, ki kell mondani tétovázás nélkül a való igazat: az ügyvédségtől többé már nem lehet kívánni, hogy ingyenes munkát végezzen.

A ki ezt másként tudja, az egyebekben minden erénnyel, képességgel és tudással lehet ékes, de a magyar ügyvédség helyzetét nem ösmeri.

Nem tudom hányadán vannak francia földön a takaros mondással: A gazdagot védjük a pénzéért, a szegényt védjük becsületből. Ha vallják még ma is: szívemből irigylem érte a francia kartársaimat. De a leggyönyörűbb axiómáért sem vagyok hajlandó segítő kezet nyújtani a tények elpalástolásához.

Méltóztatik látni, hogy az ingyenes jogvédelmet a pártfogolt szempontjából kezelem ingyenesnek. A szegényvédőnek meg kell a munkájáért fizetni. Minden becsületes munkát meg kell fizetni. Krisztus koporsóját sem őrzik ingyen.

Ha pedig azt méltóztatik mondani, hogy mindez a jövő zenéje, abba is bele fogok törődni.

De az bizonyos: dübörögve közeledik az az idő, a mikor a t. állam sok, sok mindenfelére rászánja magát, a mitől most még borsózik a háta.

Vélemény

a szegényvédelem országos szervezéséről.

Beterjeszti: **Dr. Schütz Henrik** aradi ügyvéd, ügyvédi kamarai titkár.

I. Az ügyvédség mindenkor nemes kötelességének ismerte, hogy a szegényeket úgy polgári, mint büntető ügyekben ingyenes jogi védelemben részesítse. Megtette ezt a magyar ügyvédi kar régebben is, midőn erre törvény még nem kötelezte, megteszi ma is, midőn erre nézve törvényes kényszer áll fenn.

Az ingyen védelemre vonatkozó törvényes kényszer azonban a mai, lényegesen változott viszonyok mellett igazságosnak többé nem nevezhető.

Az ügyvédi rendtartás megalkotásakor, midőn törvényileg ki lett mondva, hogy az ügyvéd köteles a vagyontalanok pereiben, mint pártfogó ügyvéd díjtalanul közbenjárni, az ügyvédi pálya nemcsak gondtalan, a társadalmi állásnak mindenben megfelelő megélhetést biztosított, hanem a vagyonszerzésre is tág teret nyújtott. A kiegyezés utáni években az ipar, forgalom és vállalkozás minden terén bekövetkezett fellendülés az ügyvédi agendák terén is éreztette hatását, bő keresetforrást nyújtván az ügyvédi kar minden egyes tisztességes tagjának.

Áz anyagilag független, gondokkal nem küzdő ügyvédi kar megőrizve a szebb idők idealizmusát, készséggel vállalkozhatott arra, hogy vagyontalanok ügyében díjtalanul működjek és nem érezte annyira azon intézkedés igazságtalan voltát, hogy őt a díjtalan közbenjárásra törvény kötelezi.

Azóta azonban a helyzet változott; az ügyvédi pálya megszűnt aranybánya lenni, az ügyvédi kar ma számban megsokasodva és hatáskörben megnyirbálva, jobb jövő reménye nélkül küzd a mindennapi megélhetésért. Csak természetes, hogy az anyagi gondok, a saját helyzetével való folytonos tépelődés hatása alatt kétszeresen

igazságtalannak tartja azt, hogy az állam minden ellenérték szolgáltatása nélkül, díjtalan munkát követel tőle, holott semmiféle más foglalkozást üzők vagyontalanok részére díjtalan munkát végezni nem kötelesek.

A mai korszellem a maga rideg társadalmi és gazdasági küzdelmeivel nem kedvezhet azon felfogásnak, hogy bárki is díjtalan munkára legyen kötelezhető. A munka jegyében, a munkának egyéb gazdasági tényezőkkel való egyenjogúsítása érdekében folyó harci zaj közepette nem lehet igazságos azon tétel, hogy bárki is törvényes intézkedéssel kényszeríthető ingyenes munkára, legyen ezen munka akár physikai, akár szellemi.

A szegények jogi védelme az általános szegényügynek részét képezi, ennek rendezése tehát részint társadalmi, részint állami feladatot képez. A mint társadalom és állam ezen feladatot felismerték és vállalták a szegényügy egyéb terein, úgy kötelességük vállalni a szegényügynek a jogi védelemre vonatkozó részét is, és nincsenek jogosítva ezen terhet egyeseknek, vagy egyes osztályoknak vállára rakni.

II. A szegények jogi védelme két részre osztható: az első rész felöleli a perenkivüli jogi ügyekben, családi, közigazgatási, ipari, munkás és egyéb ügyekben való tanácsadást, a második pedig a polgári és büntető perekben való bíróság előtti képviselést.

Az első rész, vagyis a jogi tanácsadás, államilag szervezve nincsen. Társadalmi úton alakult meg Budapesten a „Jogvédő egyesület vagyontalanok részére“ és egyes vidéki városokban úgynevezett néphivatalok; ezen egyesület, illetve néphivatalok célul azt tűzték ki, hogy a vagyontalanoknak perenkivüli ügyeikben tanácscsal szolgáljanak és szükség esetén a hatóságnál eljárjanak.

A budapesti „Jogvédő egyesület vagyontalanok részére“ néhány évvel ezelőtt mozgalmat indított az iránt, hogy a szegényvédelemnek ezen része országosan szerveztessék és e célból a kormánytól is anyagi támogatást kért; a mozgalom azonban eddig eredményre nem vezetett.

Pedig a kérdés úgy a társadalom, mint az állam részéről a legnagyobb figyelmet érdemli. Általánosságban mondhatjuk, hogy a szegény emberre nézve a jogi védelem, akár perenkivüli, akár peres ügyben, sokkal nagyobb horderővel bír, mint a vagyonos emberre

nézve. A szegény ember a maga nyomorúságában egész jövőjét, egész egzisztenciáját alapíthatja meg néha azzal, ha egy-egy ügye kedvezően dől el; egy-egy örökösödési, vagy kártérítési igénynek kedvező és gyors lebonyolítása néha egész családot ment meg a halálig tartó nyomortól és a gyermekek jövőjének alakulására is nagy kihatással van.

Ez az oka annak, hogy a legtöbb konok perlekedő a szegény emberek közül kerül ki. Azt hiszem, hogy mindazon kartársaim, kik valaha mint pártfogó ügyvédek működtek, de magok az ügyvédi kamarák is tanúságot tehetnek a mellett, hogy fizető ügyfél részéről az ügyvéd nincs annyi vexaturának kitéve, mint a szegénységi bizonyítvány alapján ingyen védelemben részesülők részéről.

Lélektanilag ezen jelenség nagyon is érthető. A kire nézve egy-egy valódi vagy vélt igénynek érvényesítése, — mert hiszen a vélt igényt az illető szintén valódinak tartja, — egzisztenciális kérdést képez, az képtelen belenyugodni abba, hogy ezen — szerinte mindig jogos — igényétől elúttessék. Az ilyen ember mindig hajlandó arra, hogy ügyvédjét, de sőt a bíróságot is ügye elhanyagolásával, az ellenféllel való összejátszással és a netán vagyonos ellenfél pártolásával meggyanúsítsa. És ha nem talál olyan, akár társadalmi, akár állami forumot, mely panaszát türelemmel meghallgatja és jóindulatu tanácssal szolgál követendő eljárását illetőleg, úgy a társadalom- és államellenes tanokat hirdetők karjaiba veti magát, mert hiszen az olyan társadalomnak és államnak, mely a szegény ember jogát meg nem védi, nincsen létjogosultsága.

Éppen ezért, az önfentartás ösztönénél fogva kellene társadalomnak és államnak egyaránt sok jóakarattal és szeretettel foglalkozni a szegények jogi védelmével és nem volna szabad ezen feladat teljesítését maguktól elhárítaniok.

Visszatérve ezen rövid kitérés után a perenkivüli jogi védelemre, ennek azért is nagy fontossága van, mert a szegények perenkivüli ügyeinek megfelelő elintézésével, felvilágosítással, rábeszéléssel nagyon sok haszontalan pernek lehetne elejét venni, mi által a bíróságok teendője csökkenne.

Ezen okokból a perenkivüli jogsegélyre vonatkozó szegényvédelem társadalmi úton, az állam anyagi támogatásával országosan

volna szervezendő. Az ügyvédi kamarák közbenjöttével alakítandó volna egyelőre minden törvényszéki székhelyen, későbbben minden járásbirósági székhelyen, a budapesti „Jogvédő egyesület vagyontalanok részére“ mintájára egy-egy egyesület, melynek feladatát képezné, hogy mindenkinek, ki szegénységét kellő módon igazolja, összes perenkivüli magánjogi, házassági, gyámi, katonai, cselédügyi, munkásügyi, ipari stb. ügyeiben díjtalanul felvilágosítással, útbaigazítással, tanácscsal szolgáljon és a szükséges hatóság előtti eljárásokat is elvégezze.

Ennek eszközlése végett az e célból önként jelentkező ügyvédek előre meghatározandó és közhírré teendő napokon és helyen hivatalos órákat tartanak és ugyanők teljesítenék a szükséges hatóság előtti eljárásokat is; az ügyvédek ezen eljárásukért mérsékelt díjazásban részesülnének.

Az egyesületek összes kiadásai részint tagsági díjakból, részint állami hozzájárulásból fedezendők.

Az alakítandó összes ilyenü egyesületek egymással összekötésben kell, hogy álljanak, egymás megkereséseit hatóság előtti eljárásokra, okmányok beszerzésére nézve teljesíteniök kell.

III. A bíróság előtti képviseletet a törvény kötelezővé teszi olyképpen, hogy a kinek a bíróság polgári peres ügyben a szegénysjogon való perelhetés jogát megadja, annak az ügyvédi kamara köteles a bíróság megkeresésére pártfogó ügyvédet kirendelni. A kirendelt pártfogó ügyvéd köteles a vagyontalan perlekedőt ügyében képviselni és ezért díjakat az ügyvédi rendtartás 50. §-a értelmében csak annyiban igényelhet, a mennyiben az ellenfél azokban elmarasztaltatik, vagy a képviselt fél vagyonhoz jut.

Az eljárás ezen megosztása, hogy t. i. a szegénysjogon való perelhetés jogát a bíróság adja meg, a pártfogó ügyvédet pedig az ügyvédi kamara rendeli ki, nem helyes és az ellen a kamarák már több ízben felszólaltak, de eddig eredménytelenül.

Az eljárást egységesíteni és az ügyvédi kamarák hatáskörébe utalni kellene azért is, mert az ügyvédi rendtartás 28. §-a szerint a pártfogó ügyvédi köteleesség alóli felmentés tárgyában a kamara határoz és így igen gyakran megtörténik, hogy a kinek a bíróság a pártfogó ügyvédhez való jogot megadja, attól a kamara ezen ked-

vezményt a kirendelt pártfogó ügyvéd felmentése alakjában elvonja.

Az ügyvédi rendtartás ugyanis 50. §-ában megállapítja, hogy mely esetekben tagadhatja meg a kirendelt pártfogó ügyvéd a képvisellet, illetve mely esetekben kérheti felmentését és ezen esetek között nincsen felsorolva a per igazságtalansága, illetve a sikerre való kilátás teljes hiánya. Az ügyvédi kamaráknál azonban azon helyes és a törvény szellemének megfelelő gyakorlat fejlődött ki, hogy a pártfogó ügyvéd akkor is kérhet felmentést, ha meggyőződése szerint teljesen alaptalan és igazságtalan pernek a vitelét kívánja tőle pártfogoltja.

Helyes ezen gyakorlat azért, mert az ügyvéd köteles a képvisellet megtagadni oly ügyben, mely meggyőződése szerint mások jogainak kijátszását czélozza és fegyelmi vétséget követ el az ügyvéd, ha világosan igazságtalan ügyekben konokul perlekedőknek eszközül magát felajánlja, vagy felek részére nyilván haszontalan és alaptalan beadványokat szerkeszt.

Nagyon különös és a törvény intencióinak éppenséggel meg nem felelő volna, ha az ügyvéd a nem fizető ügyfélnek köteles lenne megtenni azt, a mit a fizető ügyféltől különbeni fegyelmi eljárás terhe mellett megtagadni köteles. Éppen azért tudtommal az összes kamarák, ha a pártfogó ügyvéd által előterjesztett tényállásból az ügy teljes alaptalansága kitűnik, a pártfogó ügyvédi köteleesség alóli felmentést megadják.

Ezen esetek meglehetősen gyakoriak és az e czímen való felmentések elkerülhetők volnának, ha nemcsak a pártfogó ügyvéd személyének kijelölése utaltatnék az ügyvédi kamara hatáskörébe, hanem a pártfogó ügyvéd kéréséhez való jogosultság megadása is. A felek forduljanak pártfogó ügyvéd kirendelése iránti kérelmeikkel a kamarához és köteleztessenek arra, hogy a szegénység igazolásán kívül terjesszék elő röviden az általuk megindítani szándékolt ügyre vonatkozó tényállást is. Ha ezen tényállásból kitűnik, hogy az igény teljesen alaptalan és igazságtalan, az esetben a választmány jogosítva legyen a pártfogó ügyvéd kirendelését megtagadni.

A vagyontalanok képviselőtére vonatkozó intézkedéseiben a törvény maga nem tesz különbséget törvényszéki és járásbíróági

peres ügyek között. Az 1878. évi 5403. számú igazságügyminiszteri rendelet azonban utasítja a járásbiróságokat, hogy sommás ügyekben a vagyontalanok részére csak érthető előadási képesség hiánya esetén keressék meg az ügyvédi kamarákat pártfogó ügyvéd kirendelése iránt és hogy ezen indokot a megkeresvényben tüntessék ki.

Általánosságban helyes ugyan, hogy sommás ügyekben, melyekben csak érthető előadási képesség hiánya és többszörös illetlen magaviselet esetén létezik ügyvédi kényszer, a vagyontalan fél sem követelhesen minden esetben pártfogó ügyvédet. Vannak mindazonáltal esetek, melyekben a fenti rendelet intézkedései a vagyontalan félre nézve felette sérelmesek. Nevezetesen, ha a vagyontalan fél, ki sommás keresetet akar indítani, nem lakik azon járásbiróság székhelyén, de nem is lakik azon járásbiróság területén, mely előtt a kereset megindítandó.

Azon fél, ki vagyontalanságánál fogva ügyvédet nem fizethet, nincs is azon helyzetben, hogy a járásbiróság székhelyére való, esetleg több ízbeni utazás költségeit fedezze; azért ily esetben méltányosságból sommás ügyekben is kirendelendő volna a pártfogó ügyvéd.

A vagyontalanoknak peres ügyekben való képviselése ma már oly évről évre szaporodó terhet képez, melynek viselését az állam az ügyvédi kartól a már kifejtett okokból díjtalanul nem követelheti. Ezen terhet az államnak kell viselnie és a pártfogó ügyvédek díjazásáról az államnak kell gondoskodnia.

A vagyontalanok érdekében teljesített ügyvédi munkálatok közvetlen díjazásán kívül volna még egy mód, melyen ezen munkálatokat közvetve díjazni lehetne.

A csődtömeggondnokok és egyéb gondnokok kirendelésének joga törvényeink értelmében a bíróság hatáskörébe tartozik. E kérdés érintésénél meg kell állapítanom, hogy egyrészt a pártfogó ügyvédek kirendelésénél, másrészt a tömeggondnokok és egyéb gondnokok kirendelésénél az ügyvédi kamarák és bíróságoknál a munka megosztásnak egy igen különös és igazságosnak nem nevezhető gyakorlata fejlődött ki.

Mig ugyanis az ügyvédi kamarák pártfogó ügyvédekül rendszerint a kisforgalmú irodák tulajdonosait rendelik ki, mert ezek

inkább ráérnek vagyontalanok ügyeivel foglalkozni, addig a bíróságok a jól jövedelmező tömeggondnokságokat és gondnokságokat rendszerint a nagyforgalmú irodák tulajdonosainak juttatják, azon be nem vallott indokolással, hogy a nagyforgalmú irodák tulajdonosai rendszerint vagyonosabbak és így nagyobb vagyoni garanciát nyújtanak. Előáll tehát azon helyzet, hogy a támogatásra szoruló résznek jut az államhatalom által az ügyvédi karra rótt teher, a támogatásra kevésbé szoruló rész pedig élvezzi az államhatalom által az ügyvédi karnak juttatott jövedelmet.

Ezen szembeötlő igazságtalanságon olyképen lehetne segíteni, ha a pártfogó ügyvédi kirendelések és tömeggondnoki kirendelések között ügyvédi kamarák és bíróságok bizonyos kapcsolatot létesítenének. Az ügyvédi kamarák rendeljék ki a pártfogó ügyvédek első sorban az e célból önként jelentkező ügyvédek közül, ezek névsorát közöljék a testületükhöz tartozó bíróságokkal, a bíróságok pedig köteleztessenek arra, hogy a tömeggondnoki és egyéb gondnoki kirendeléseknél lehetőleg legyenek tekintettel az ezen névsorba felvett ügyvédekre.

IV, A bűnügyekben való bíróság előtti képviselést a bűnvádi eljárás szabályozza olyképen, hogy a törvényszék elnökének megkeresésére az ügyvédi kamara rendel ki hivatalból védőt; oly helyeken, hol ügyvédi kamara nincs; valamint sürgős esetekben kamarai székhelyeken is a védőt a törvényszék elnöke rendeli ki hivatalból a kamara által összeállított védők névjegyzékéből.

Járásbíróági bűnügyekben hivatalból való védő kirendelésnek helye nincs.

A kir. ítélő tábláknál a büntető tárgyalásokon az ügyvédi kamarák által kirendelt közvédők működnek.

A közvédők az államkincstárból díjazást nyernek, a többi védők azonban nem.

V. Az előadottak alapján a szegényvédelem országos szervezésére nézve javaslatom a következő:

1. A budapesti „Jogvédő egyesület vagyontalanok részére“ mintájára társadalmi úton, az állam anyagi támogatása mellett egyesületek alakítandók, eleinte minden törvényszéki székhelyen, később minden járásbíróági székhelyen; az egyesületek feladata, hogy a

vagyontalanoknak összes perenkívüli ügyeiben tanácscsal és útbaigazítással szolgáljanak és a szükséges hatóság előtti eljárásokat végezzék. E célból az önként jelentkező ügyvédek, kik az egyesülettől díjazást nyernek, előre meghatározott helyen és időben rendes hivatalos órákat tartanak. Az egyesületek egymással kapcsolatba hozandók és egymás megkereséseit teljesíteni kötelesek.

2. Polgári perekben a pártfogó ügyvédi rendszer fenntartandó azon eltéréssel mégis, hogy az ügyvédi kamara bírálja el, vajjon a pártfogó ügyvédi kirendelés feltételei fennforognak-e, a kamara rendeli ki a pártfogó ügyvédet és indokolt kérelemre a kamara határoz a felmentés tárgyában. A kirendelést a kamara elsősorban az e célból önként jelentkező ügyvédek sorából eszközli és csak szükség esetén a többi ügyvédek sorából. Múltányos esetekben járásbirósági perekben is kirendelendő a pártfogó ügyvéd. A pártfogó ügyvédek az államkincstár által díjazandók.

3. Bünvádi ügyekben a védők kirendelése szintén első sorban az e célból önként jelentkező ügyvédek sorából eszközlendő és csak szükség esetén a többi ügyvédek sorából. Úgy a védők, mint a kir. tábláknál működő közvédők az államkincstár által díjazandók.

4. A bíróságok kötelesek a tömeggondnoki és egyéb gondnoki kirendeléseket lehetőleg azon ügyvédek sorából eszközölni, kik mint pártfogó ügyvédek és hivatalból kirendelt védők az ügyvédi kamarák részéről megbízatásokat vállalnak.

Vélemény

a szegényvédelem országos szervezéséről.

Bőterjeszti : **Dr. Szűcs Géza**, a debreczeni ügyvédi kamara h. ügyésze.

A szegényvédelem országos szervezésének kérdése méltán szerepel az országos ügyvédgyűlés tárgyai között, mert e kérdésnek egyöntetű helyes megoldása egyaránt érdeke úgy az ügyvédi karnak, mint általában az igazságszolgáltatásnak és a közérdeknek.

Az állam hivatásszerű kötelessége, hogy polgárainak anyagi és szellemi téren támogatást nyújtson, őket úgy életük, testi épségük, mint anyagi javaik megtámadói ellen védelmezze, az erőtlent az erőssel szemben oltalmába vegye. A jól szervezett állam nemcsak arról gondoskodik, hogy a vagyontalanok betegségükben ápolást nyerjenek, nemcsak az elhagyott gyermekeket veszi védő szárnyai alá, hanem a jogsegélyre szoruló szegényeknek módot és alkalmat nyújt jogai érvényesítésére is. Nem csekélyebb jelentőségű feladata ez az államnak amannál s mindkettőnek teljesítésével saját érdekében jár el, mert — eltekintve a humanitárius szempontoktól, — a testi erejét visszanyert szegény és a jogaiban megvédett vagyontalan egyaránt értékes alkotóeleme annak a nemzeti erőnek, mely létalapja az államnak.

A szegényvédelemre irányuló feladatokat a kulturállamok igyekeznek is teljesíteni. Hazánkban az 1868. évi LIV., az 1896. évi XXXIII. és 1874. évi XXXIV. törvénycikkek intézkednek e tekintetben és pedig úgy, hogy vagyontalan perlekedők, illetőleg terheltek vagy vádlottak részére a bíróság felhívására az ügyvédi kamara választmányja rendel pártfogó, illetőleg védő ügyvédet. Az ügyvédi rendtartás 50. §-a egyenesen kötelességévé teszi az ügyvédeknek a kirendelések ingyenes teljesítését. Hazánkban tehát az állam egyszerűen úgy teljesíti a szegényvédelem terén rá várakozó feladatot, hogy az öt terhelő kötelezettséget teljesen és minden ellenszolgá-

tatás nélkül áthárítja az ügyvédekre. Habár az ingyen munkának ilyen kötelezővé tétele egyetlen foglalkozási ágban sem fordul elő, — legyen az testi vagy szellemi foglalkozás, — mindazáltal a magyar ügyvédi kar mindenkor tudatában lévén közjogi hivatásának, sohasem zárkózott el a rá rótt kötelezettség teljesítése elől. Az idők és viszonyok azonban gyökeresen megváltoztak. Az ügyvédek száma folyton emelkedik, az ügyvédi hatáskör csaknem minden újabb törvény meghozatalával kisebbedik, a zugirászat szabadon burjánzik, sőt maga az állam istápolja azt, a midőn a községi és körjegyzőknek kifejezetten megengedi a magánmunkálatokat. A különféle ügynöki és közvetítő irodák minden korlátozás, minden hatósági ellenőrzés nélkül, a mellett hogy a feleknek kimondhatatlan károkat okoznak, az ügyvédi hatáskör és jövedelem rovására terjeszkednek. E specziális ügyvédi bajokhoz és sérelmekhez hozzávehetjük az általános társadalmi bajokat, a folyton emelkedő drágaságot. És ezzel szemben a szociális követelmények terjedésével, a forgalom emelkedésével évről-évre szaporodik a szegényvédelem fogalma alá eső ügyvédi tevékenység úgy polgári, mint büntető ügyekben. Tíz év alatt megkétszereződött a kirendelések száma s évről-évre nehezebbé válik a teher. Csak a debreczeni ügyvédi kamarát véve, míg az 1896. évben pártfogó ügyvéd 76, gondnok 4 esetben rendeltetett ki, már az 1906. évben 108 pártfogó ügyvédet, 235 védőt és 6 gondnokot nevezett ki a választmány. Minden kamara jelentéséből látjuk, hogy a szegényvédelem évről-évre nemcsak fokozatosan, de rohamosan emelkedik. Csaknem minden kamara orvoslást kér ez irányban, de eddig — sajnos — eredménytelenül. Különösen méltánytalan és semmivel sem indokolt intézkedése a bűnvádi perrendtartásnak, hogy a törvényszéki eljárásban szerepelt védő díjai a bűnügyi költségekhez nem soroztatnak, és az ügyvédeknek napokon, nem ritkán az esküdtbírótság előtt hetekig tartó tárgyalásokon ingyen kell a tudást, lelkiismeretes munkát igénylő, testet, lelket kifárasztó tevékenységet kifejtetni, ez alatt minden idejét az ügynek szentelve, irodájának vezetését, a jövedelmet hozó magán megbízatásokat elhanyagolni. Teljesen tarthatatlan a törvénynek emez intézkedése és ellentétben áll magának a törvénynek szellemével, mely a védelmet a váddal egyenrangú tényezőnek s ekként nélkülözhetetlennek ismeri

el. Ha szükséges a védő közreműködése, mért épen csak ez marad díjazás nélkül, holott a bűnügyi tárgyaláson szereplő összes hivatalos személyek — bíró, esküdt, ügyész, szakértő, tanu — megkapják a maguk illetményét. Ellentétben van ez a méltánytalan intézkedés ugyanezen törvénynek 411. §-ával, mely a felelbbviteli főtárgyaláson szereplő közvédők díjazását rendeli el. A védelem egyaránt közérdek úgy az alsó bíróságnál, mint a felsőbb bíróságnál.

Az az eljárás tehát, melyet az állam a szegényvédelem terén követ, sem nem méltányos, sem nem igazságos. Ezenfelül még a fél érdekében sem célravezető, mert rendkívül lassú és nehézkes eljárással van összekötve a pártfogó ügyvéd kirendelése. Igen gyakran megtörténik, hogy míg a bíróság megkeresése a hivatalos gépezet útján a kamarához érkezik, míg ott is hivatalos úton elintézését nyers a kirendelő végzés a pártfogó ügyvédnek kézbesítettik, addig már tárgyalanná válik az egész eljárás. Ezenkívül a bíróságnak sem módja, sem alkalma nincs a pártfogót kereső fél jogairól és követeléséről tájékozást szerezni, az igény jogosságáról meggyőződni, a mi ismét sok felesleges munkának, nem ritkán félreértésnek, kellemetlenségnek és zaklatásnak válik forrásává. A fél ugyanis sokszor már a pártfogó ügyvéd kirendelésének pusztá tényével igényének jogosságát látja elismerve, holott első pillanatra nyilvánvaló, hogy az nem jogos, vagy nem érvényesíthető.

A szegényvédelemre vonatkozó állami gondoskodásnak fenti hiányai és fogyatékoságai vezették rá a társadalmat, illetve annak nemesen gondolkodó tagjait, hogy egyesületet hozzanak létre, a mely „vagyonatlanok részére az élet minden viszonyaira vonatkozó ingyenes jogsegélyt és jogvédelmet nyújtson“. Így alakult meg Budapesten mintegy 10 évvel ezelőtt a „Jogvédő egyesület vagyonatlanok részére“, mely azóta e téren igen szép és áldásos tevékenységet fejt ki. Az egyesület ügyvéd tagjai felváltva minden nap hivatalos órákat tartanak s ott a rájuk várakozó feleknek tanácsokat adnak. Sokakat felvilágosítanak igényük alaptalanságáról vagy érvénytelenségéről, a szükséges bizonyítványok megszerzésében, kérvények elkészítésében a félnek segítségére vannak; peres ügyekben tényvázatot vesznek fel s azt egy fővárosi ügyvédnek oly kérelemmel küldik meg, hogy a pernek ingyenes ellátását magára vállalni szives-

kedjük. Ha a felkért ügyvédtől tagadó válasz érkezik, a megkeresést egy másik, esetleg egy harmadik ügyvédhez küldik, a míg végre valamelyik a per vitelére késznek nyilatkozik. Vidéken is van néhány ilyen célú egyesület, u. n. néphivatal, a mely szintén teljesen díjtalan tanácscsal és útbaigazítással szolgál a vagyontalanoknak peres és perenkivüli ügyeikben. E feladatát „az ügyvédi, birói, közigazgatási, tanári stb. karból e feladat teljesítésére vállalkozott tagok útján oldja meg“. (Nagyvárad néphivatal alapszervezete.) A tagok itt is ügyeletesi tiszteket végeznek s eljárnak a rájuk bízott ügyekben s az eredményről a néphivatalnak jelentést tesznek. E néphivatalok megteremtésén maga a Jogvédő-Egyesület fáradozik, ezzel akarván a jogsegély terén a kapcsolatot létrehozni a főváros és a vidék között. A jogvédő egyesületnek eme törekvését a budapesti ügyvédi kamara is támogatja s a vidéki néphivatalok megalakítása érdekében megkereséseket intézett a társ kamarákhoz.

Bármily nemes és eredményes munkát végez is azonban a Jogvédő-Egyesület s végeznek a hasonczélú vidéki néphivatalok, bármily hézagpótló ezeknek működése a jelenben, mégis, a midőn a szegényvédelemnek országos szervezete tekintetében keresünk megoldást, szerény nézetem szerint e társadalmi működést kielégítőnek el nem fogadhatjuk, s részemről úgy tartom, hogy a Jogvédő-Egyesület fejlesztésével, a jelenleg 4000 korona évi szubvencziának felemetésével, a vidéki néphivatalok megalakításával s ezeknek a központi egyesülethez való kapcsolásával nem lehet a szegényvédelem kérdését teljesen megoldottnak tekinteni. Az állam mellett még a társadalom is ingyen munkát követeljen a sokféle teherrel sújtott, majdnem válságos állapottal küzdő ügyvédi kartól? Ez nem méltányos, a közérdek szempontjából pedig nem kielégítő. És a vidéki néphivatalok megalakításánál még az a visszás helyzet is fennforog, hogy abban a bíróságnak csekély számú tagjai is részt vesznek s esetleg oly ügyben adnak tanácsot, melyek peressé válván, azokban mint bírák ítélezni lesznek kénytelenek, talán épen saját ténykedésük, esetleg balul kiütdött tanácsadásuk eredménye felett. A társadalmi akció a szegényvédelem terén csak subsidiarius jellegű lehet, de az országos szervezést az államnak kell keresztül vinni. Erre kötelezi az államot hivatása, s erre kényszeríti az a körülmény,

hogy a társadalom erői elégtelenek. Véleményem szerint törvényszéki kerületenként *állami szegényvédő hivatalok* volnának szervezendők, melynek költségei részint az ellenféltől behajtandó perköltségből, részint pedig — mint erre a debreczeni ügyvédi kamara jelentéseiben már rámutatott — a bélyegleletek felemelt illetékéből lennének fedezendőek. E szegényvédő hivatalok a megfelelő segédszemélyzet mellett egy vagy két ügyvédből állanának, kik az ügyvédi kamara hármas jelölése alapján az igazságügyminiszter által lennének kinevezendőek s az államkincstárból nyernék fizetésüket és esetleg a behajtott összegből bizonyos jutalékot kapnának. E szegényvédők, kik természetesen magányakorlatot nem folytathatnának, lennének hivatva arra, hogy a törvényszék területén hozzájuk forduló szegényeknek a polgári peres és perenkívüli ügyekben elsősorban tanácsot adjanak, őket jogaik felől felvilágosítsák, a jogok érvényesítésében támogassák s a tárgyalásokon képviseljék. Bűnügyekben az eddigi eljárást vélem fenntartandónak, t. i., hogy a védőket az erre vállalkozó ügyvédek sorából az ügyvédi kamara, illetve a törvényszéki elnök rendelje ki, úgy azonban, hogy a védői díjak és költségek az államkincstárból fizetessenek.

Az állami szegényvédő hivatalok felállításával az állam eleget téve az őt terhelő kötelezettségnek, a közérdeket, a magas igazságszolgáltatási érdeket szolgálna, mert e hivatásszerű szegényvédők e nemes feladatnak szentelve egész tevékenységüket, bizonyára gyorsabb és eredményesebb munkát végeznének mint a mai kényszer alatt működő pártfogó ügyvédek. Az ügyvédi karra nézve annyiban volna kívánatos a szegényvédelemnek ilyen rendezése, hogy egyfelől a tagjai közül kinevezendő szegényvédők szép tevékenységi kört és biztos megélhetést ígérő állást nyernének, másfelől a többi ügyvédek az igazságtalan kényszertől felmentve, saját hajlamuk, tehetségük és körülményeikhez képest vállalkoznának akár a saját körükben felmerülő, akár társadalmi úton, jogvédő egyesületek, néphivatalok stb. megkeresése folytán hozzájuk utalt ügyekben a szegényvédelem nemes tisztére. És hogy e téren eleget is tennének a tisztán erkölcsi természetűvé váló kötelezettségüknek, erre kellő garancia a magyar ügyvédség multja, elég garancia az a tény, hogy a humánus intézmények megalkotói és fenntartói, az egyházi és társadalmi, felelős-

ségteljes ingyenes tisztségek viselői legnagyobb részben ma is az ügyvédi karból kerülnek ki.

Ezek alapján vagyok bátor véleményemet összegezve indítványozni, mondja ki az országos ügyvédgyűlés hogy:

1. a szegényvédelem országos szervezését állami feladatnak tekinti és kívánatosnak tartja, hogy e szervezés az állam által és egységesen történjék;

2. kívánatosnak tartja, hogy a polgári peres ügyekben a szegények képviselőit, jogügyletekben, perenkívüli eljárásokban való tanácsadásra és támogatásra a törvényszéki székhelyeken állami szegényvédő hivatal és állás szerveztessék, szegényvédőkül gyakorló-ügyvédek neveztessenek ki, kik az államkincstárból nyerjék fizetésüket;

3. kívánatosnak tartja, hogy bűnügyekben a védő kirendelésére vonatkozó intézkedések fenntartásával a Bp. 479. §-a a tervbe vett novella keretében akként módosíttassék, hogy a védelem költségei a közvédő díjazásáról intézkedő 411. §. mintájára az államkincstárból nyerjenek kiegyenlítést.

Vélemény

a szegényvédelem országos szervezéséről.

Beterjeszti: **Dr. Teller Miksa**, budapesti ügyvéd.

A szociális kérdések előtérbe nyomulásával a vagyontalanok jogvédelmének kérdése is a sürgősen megoldandó problémák közé került.

A szervezett munkásság világszerte öntudatosan munkálkodik azon, hogy a bíróság előtti egyenlőséget, mely eddig az esetek nagy részében csak holt betű volt, megvalósítsa. A munkás-szervezetek a munkásság jogi védelmét mindenütt elsőrangú kötelességüknek tekintik.

Minden szakszervezet úgy külföldön mint hazánkban, titkárai, ügyészei útján hathatós védelemben részesíti a kötelékébe tartozó munkásokat, jogi tanácssal látja el őket és különösen a hatóságokkal való összeütközéseknél kellő képviselőtükről is gondoskodik.

A szakszervezetek ezen tevékenysége azonban több okból sem a jelenben, sem a közeli jövőben nem elégitheti ki még magát a szervezett munkásságot sem, annál kevésbbé a vagyontalanok egész tömegét.

Mindenekelőtt a szakszervezetek a vagyontalanoknak aránylag kis töredékét egyesítik csak magukban.

A legújabb kimutatás szerint* Magyarországon 1905-ben a szervezett munkások az összlakosság 0·37%-át teszik, és Angliában, a hol a szervezett munkások arányszáma a legnagyobb, az összlakosságnak csak 4·5% tartozik a szervezett munkások közé.

Habár az arányszámok nem egészen pontosak és még ha ezen arányszámhoz a munkáscsaládok fiatal nem munkástagjait is hozzászámítjuk, akkor is az eredmény kétségtelenül az, hogy a vagyon-

* Newyork állam munkáshivatalának összeállítása, közölve a Szocialitische Monatshefte 1907 januári füzetében, 75. oldal.

talánok túlnyomó nagy többsége a szakszervezetek révén jogi védelemben nem részesül. De a szakszervezet is csak a hatóságokkal való konfliktusok esetére és a munkaadóval szemben való peres és perenkívüli ügyeiben veszi erélyes pártfogás alá tagjait. A szakszervezet ugyanis vagy kevés tagból áll, a mely esetben nincs anyagi ereje ahhoz, hogy tagjainak minden irányú jogi védelméről alaposan gondoskodhasson, vagy pedig több ezer tagból áll, a mikor is titkára és ügyésze nem képes minden irányú jogvédelmet nyújtani valamennyi tagnak.

Mindebből az következik, hogy nemcsak a szakszervezeten kívül álló vagyontalanoknak nagy tömege, de még a szervezett munkások is reászorulnak arra, hogy érdekükben megfelelő jogvédelemről gondoskodás történjék.

Miért szükséges a vagyontalanok jogvédelme?

Azt hiszem felesleges e helyütt bővebben kifejtenem, hogy a vagyontalanok a szervezett jogvédelemre mindenképen reászorulnak.

A szegény ember perrendtartásunk intézkedései szerint vagyontalansági bizonyítvány alapján kérhet és kap is perének viteléhez pártfogó ügyvédet majdnem minden korlátozás nélkül.

Ha tehát pere akad a vagyontalan embernek, nem szűkölködik ügyvéd nélkül, különösen minthogy a közigazgatási hatóságok igen liberálisan járnak el a vagyontalansági bizonyítvány kiállítása körül.

A perrendtartás ezen intézkedésének azonban több nagy hiánya van. Az egyik, hogy a vagyontalan csak meglehetősen körülményes eljárás útján jut ügyvédhez, oly komplikált eljárás útján, a melyhez különösen ha rövid idő alatt akarja végig járni, megint csak jogi tanácsra van szüksége. A vagyontalanok mai védelmének másik hiánya az, hogy sem az állam, sem más közhatóság nem gondoskodik arról, hogy a vagyontalan ne csak peréhez kapjon pártfogó ügyvédet, hanem ingyenes jogi tanácsban is részesüljön és pedig nyomban akkor, mikor arra szükség van, minden bürokratikus eljárás mellőzésével.

A szegény ember már csak akkor kap ügyvédet, mikor perelnie kell, vagy mikor már őt perlik, mikor tehát bajban van. Mikor még

megelőzheti a pert és a bajt, vagy mikor tanácsra volna szüksége, hogyan védelmezze meg jogait a bekövetkezendő per esetére, akkor nincs senkiye, a kihez segítségért fordulhatna. Pedig a jogvédelem ezen része legalább is oly fontos, mint a perben való jogvédelem. Sokkal gyakrabban van az embernek szüksége jogi tanácsra, mint perbeli képviselőre.

Ma a vagyontalan ember, a szervezett munkások kivételével, környörületből, az egyes ügyvédek vagy más jogtudók jószívűségéből juthat ingyenes jogi tanácshoz, a törvényhozás azonban eddig oly intézményeket nem létesített, a melyek arról gondoskodnának, hogy a vagyontalan ember, különösen pedig a munkások milliói ingyenes jogi tanácsban részesüljenek.

Ezzel a követelménnyel szemben gyakran lehet hallani azt a megjegyzést, hogy ingyenes jogi tanácsról intézmények útján gondoskodni felesleges, mert hisz úgy a bíróságok, mint a hatóságok minden hozzájuk forduló polgárnak kellő útbaigazítást adni *kötelesek*.

A kik így gondolkoznak, nem ismerik a „hivatal“-okat, megfeledkeznek továbbá arról, hogy igen gyakran épp a „hivatal“-ok ellen való fellépésre van szüksége a vagyontalannak jogi tanácsra.

Különben is már az első lépésnél felmerül az a kérdés, melyik „hivatal“-hoz vagy „bíróság“-hoz kell fordulni. Már ebben a kérdésben is jogi tanácsra van szüksége minden laikusnak, mert a hatáskör és illetékesség kérdése egyike a legkomplikáltabbaknak.

A jogi dolgokban járatlan embert, akár szegény, akár gazdag, ha nem illetékes hatósághoz fordul és ott kér tanácsot hová kell fordulnia, igen gyakran egy másik ugyancsak illetéktelen hatósághoz utasítják és valóságos kálváriát kell végigjárnia, míg az „illetékes“ helyet megtalálja.

A laikus félnek ezt a keserves helyzetét jól jellemezte Hermann Ottó*, leírva „a szegény ördögöket, a kik hatóságainkhoz „szorgalmazni“ járnak életbevágó ügyeikben, kik nem birnak tájékozódni és kiket kilökdösnek, belökdösnek, várakoztatnak az elkeseredésig, mert csak így rendszer a rendszer“.

* B. H. vezéreziklte 1906 július 12.

A szegény ember, ha bajban van, oly magára hagyatott, akár ösvadonban volna. Sejtelve sincs, melyik hatósághoz forduljon a sok közül. Szerencsét próbál. Beköpoztat egy-két helyen, mindenütt elutasítják azzal, hogy rossz helyen jár, küldik egyik helyről a másikra és a vége mindig az, hogy — fizet. És ha meg is találja az illetékes hivatalt, és az illetékes hivatalban (a mi nagyobb hivatalban szintén elég nehéz laikusra nézve) az illetékes hivatalnokot, nehézkes, nem tudja jól elmondani ügyes-bajos dolgát, a hivatalnok pedig türelmetlen, vagy nagy elfoglaltsága miatt legjobb akarat mellett sem képes minden hozzá tanácsért fordulót nyugodtan meghallgatni, vele ügyes-bajos dolgát megbeszélni és a szükséges útbaigazítással ellátni.

Nagyon helyesen írta Márkus Dezső dr., a vagyontalanok jogvédelmének egyik leglelkesebb előharczósa; „Jogászember legjobban tudja megbecsülni annak az értékét, hogy a szegény gyámoltalan ember ingyen és gyorsan kapjon útbaigazítást jogunk, törvényeink és rendeleteink útvesztőjében. Jogászember legjobban tudja, hogy hatóságaink nagy része, kötelességeik teljes félreismerésével, mily mereven alkalmazza azt a sokszor kétségbeejtő jogtételt, *hogy a jog nem tudásával senki sem védekezhetik*, a mikor ugyanezek a hatóságok mitsem tesznek abban az irányban, hogy nem jogász olcsó szerrel hozzá juthasson a reá nézve nélkülözhetetlen jogi ismeretekhez. Azt azonban jogászember tudja legkevésbé, hogy hatóságaink nagy része mennyire szó szerint veszi a bámulatosan fölépitett, de lelketlen római jognak azt a hirhedt tételét, hogy *minima non curat praetor*, a mi hivatali nyelvbe átültetve annyit jelent, hogy a legszegényebb embernek aprólékos ügyes-bajával senki sem törődik, pedig ezekből az apró ügyekből alakul az ő mindennapi, irigylésre éppenséggel nem méltó élete“.*

Törvényhozásunk a legutóbbi időben ismételten alkotott törvényeket a munkások érdekében. Elég, ha a betegség és baleset eseteére való biztosítás intézményére mutatok. Ezen intézmény számos jogot biztosít a munkásoknak, a kik azonban törvényadta jogaikat szakavatott tanács nélkül nemcsak, hogy nem tudják érvényesíteni, de — a szervezet munkások kivételével — tudomást sem szereznek róla.

* Dr. Márkus Dezső: „A Jogvédő-Egyesület és az ügyvédi kar“. Ügyvédek Lapja 1905. 23. szám.

A munkásbiztosítási törvény fontosságának jellemzésére megemlítem, hogy 1905-ben a németországi Arbeitersecretariatok tekintélyes ügyforgalmának 29%-a esett munkásbiztosítási ügyekre, míg a munkás-szerződésekből folyó ügyekre csak 16,39%.

További nagy hátránya a vagyontalanok mai jogvédelmének, hogy csak lokális védelemben részesül, t. i. csakis a perbiróság székhelyén.

Igaz ugyan, hogy a biróság megkeresései folytán, ügyében az ország bármely birósága eljár, tárgyal, de ügyvédet csak a perbiróság székhelyén kap. Néhány példa meg fogja mutatni, milyen következményei vannak ennek a körülménynek. A per folyama alatt a biróság bírói szemlét rendel el, melyet távolfekvő bíróságnak kell fogantatnia. A másik biróság fogantatosítja a szemlét, de a szegény ember érdekeit a szemlén ügyvéd nem fogja képviselni, mert pártfogó ügyvédje nem köteles más biróság székhelyére utazni, de nem is teheti meg.

Ugyanez az eset áll be szakértői szemle, tanukihallgatás, és minden egyéb esetben, midőn nem a perbiróság, hanem megkeresett biróság jár el.

Hasonló hátrány éri a szegény embert, ha a per előkészítéséhez szükséges adatokat kellene máshelyről beszereznie.

Pártfogó ügyvédje ez esetben is tehetetlenül áll, nincs kihez forduljon. Igen gyakori eset az is, hogy a szegény ember a per megindítása után más városba költözik. Ennek az a következménye, hogy a pártfogó ügyvéd és védencze között az összeköttetés végleg megszakad, mert a szegény ember vagy egyáltalán nem tud írni, vagy ha tud is, nem képes levelezés útján ügyvédjét informálni, a szükséges utasításokkal, adatokkal ellátni. A per a kellő útbaigazítás, utasítás hiánya miatt félbeszakad, vagy a szegény ember hátrányára dől el, mikor okvetlenül pernyertesnek kellett volna lennie.

A Jogvédő-Egyesületek és a Néphivatalok.

Mindezen körülmények kétségtelenné teszik, hogy szükség van oly intézményekre, melyek a vagyontalanokat peres és perenkivüli ügyeikben tanácssal ellátják. A vagyontalanok jogvédelmének fontosságát már tíz évvel ezelőtt felismerte Budapesten kollegáink egy

kis csoportja, mely emberbaráti érzésből a budapesti bírói kar néhány kiváló tagjának és több emberbarátnak közreműködésével megalkotta a „Jogvédő-Egyesületet vagyontalanok számára.”*

A Jogvédő-Egyesület évről-évre fejlődik és míg működésének első évében 1897-ben ügyforgalma csak 58 tételből állott, addig 1906-ban 728 ügyet vett át az egylet a vagyontalanoktól, ügyvédeknek való kiosztás végett, rövid úton pedig 3537 ügyet intézett el. Ezen számok ékesen beszélnek arról, mily nagy szükség van erre az intézményre.

Összehasonlítás kedvéért e helyütt megemlítem, hogy budapesti kamaránk 711 polgári ügyben rendelt ki 1905-ben pártfogó ügyvédet és 1306 ügyben védőügyvédet a Btt. 56. §. 4. pontja és 57. §. alapján.

Ha meggondoljuk, hogy a Jogvédő-Egyesület 728 ügyéből csak 50 esik büntető ügyekre, a többi pedig polgári ügyekre, akkor azt látjuk, hogy polgári ügyekben a Jogvédő-Egyesülethez körülbelül már ma is ugyanannyi vagyontalan fordul pártfogó ügyvédért, mint az ügyvédi kamarához.

Az egylet szervezete és munkarendje a következő:

A délutáni órákban és pedig délután 6—8-ig hivatalos órákat tart, a mikor az egylet részéről fix fizetéssel bíró ügyvéd fogadja az egylethez forduló vagyontalanokat, ellátja őket a szükséges tanácscsal, útbaigazítással. Ha pert akarnak indítani, tényvázlatot vesz fel és a tényvázlattal azután ügyvédhez utasítja. Ezen tevékenységen kívül az ügyvéd az egyesülethez forduló vagyontalanokat kioktatja arra, hogy megindítandó pereik számára milyen iratokat és okmányokat kell beszerezniök, a szegénységi bizonyítványt mily módon kaphatják meg, előzetes beadványokat és leveleket is megíratja a jelentkezők számára az egyesület irnoka által stb. Ilyen gyakrabban előforduló beadványok például: kérvények pártfogó ügyvédek kirendelése iránt a vidéki ügyvédi kamarákhoz.

* A „Jogvédő-Egyesület” működését ismertettem azon előadásomban, melyet a budapesti ügyvédi kamara 1905 június 14-i értekezletén tartottam. Ezen előadásom a budapesti ügyvédi kamara hivatalos közlönyében („Ügyvédi Kamarai Közlöny 1905. 7. szám Tavasz értekezlet”) megjelent ugyan, minthogy azonban vidéki kartársaim közlőnyünket nem igen olvashatták, szükségesnek tartom előadásom egyik-másik részét véleményemben ismételni a teljes összefüggés kedvéért.

A fizetéses ügyvéd alkalmazását az igazságügyminiszterium 4000 koronás évi szubvencziója teszi lehetővé 1906 óta.

A Jogvédő-Egyesület példájára a legutóbbi években úgy Budapesten, mint vidéken néhány hasonló célú intézmény létesült.

Nevezetesen Budapesten az *Erzsébet népakadémia* és a *Feminista Egyesület* részesíti ingyenes jogi tanácsban a hozzá fordulókat. Vidéken Temesvárott és Nagyváradon működik egy-egy Néphivatal.

A temesvári Néphivatal hatásköre programja szerint az, hogy a munkások és cselédek szolgálati viszonyaiban, a szegény emberek iskolai és tandíjmentességi ügyeiben, munkaképtelen szegények segélyezésében, betegsegélyző- és cselédpénztári ügyekben, bizonyítványok beszerzésében, vagyontalan anyák gyermektartás iránti pereiben, vadházasságban élők törvényes házasságra lépésének elősegítésében díjtalan tanácscsal és útbaigazítással szolgál és a hol szükséges, díjtalanul elkészítteti a megfelelő kérvényt, a kellő adatokkal és okmányokkal fölszerelve, tehát érdemleges elintézésre előkészítve, eljuttatja az illetékes hatósághoz.

Működésének első félévében 1200 szegény ember fordult a temesvári Néphivatalhoz. Azt hiszem, ez a szám eléggé mutatja, mily égető szükség volna hasonló intézményekre az ország minden városában.

A Néphivatal személyzete egy irodavezetőből (évi tiszteletdíj 500 korona) és egy írőkből áll (fizetése 100 kor.) az ügyeletes szolgálatot ügyvédekön kívül legkülönbözőbb foglalkozásúak végzik (szerkesztő, tanár, mérnök, állami, megyei, városi hivatalnok, tanító, magánhivatalnok stb. stb.) A Néphivatal hetenkint kétszer van nyitva, egy hétköznap este 7—8-ig és vasárnap 3—4-ig.

Kolozsvárt is létesült egy Néphivatal, mely azonban működését még meg nem kezdette, mert alapszabályait a belügyminiszterium ezideig jóvá nem hagyta.

Különösen érdekes továbbá, hogy a földművelésügyi kormány székhely kirendeltsége a Jogvédő-Egyesület mintájára szervezte meg az ingyenes jogsegély nyújtást a székhely földön. Nevezetesen egyelőre Marosvásárhelyt hetenkint a meghatározott napokon a földművelésügyi minisztertől díjazott ügyvédek ingyen jogi tanácsot adnak minden földművesnek, a ki e célból a kirendeltségnél meg-

jelenik. Az ingyenes jogi tanács kiterjed a földművesnép életviszonyait érintő összes közigazgatási és magánjogi ügyekre.

Ezzel ki is merittem a vidéken működő jogvédő intézmények ismertetését.

A Jogvédő-Egyesület és budapesti ügyvédi kamara propagandája.

A Jogvédő-Egyesület a legutóbbi években erős propagandát fejtett ki vidéki néphivatalok felállítása érdekében.

A propaganda kétségtelenül előmozdította a temesvári, nagyvárad, kolozsvári néphivatalok keletkezését, valamint azon mozgalmakat is, melyek Szegeden, Makón, Hódmezővásárhelyen, Pozsonyban néphivatalok létesítését czélozzák.

A Jogvédő-Egyesület első sorban a kulturális egyesületek figyelmét hívta fel a vagyontalanok jogvédelmének kérdésére.

A belügyministerium a Jogvédő Egyesület felterjesztését véleményezés végett megküldötte az ügyvédi kamaráknak.

A budapesti ügyvédi kamara részletes felterjesztéssel válaszolt az igazságügyminister leiratára.

A felterjesztés, melynek tervezetét az Ü. K. K. 1905 novemberi száma közölte, a vidéki jogvédő egyesületek vagy hivatalok megalakítását nem csak hasznosnak, hanem okvetlenül szükségesnek mondja, és ezen álláspontját tüzetesen indokolja.*

Reámutat a külföldi példákra és oda konkludál, hogy a „vidéken felállítandó néphivatalok és jogvédő egyesületek igen is az általános szegényügy javára fognak szolgálni és pedig legideálisabb módon, mert működésük első sorban praeventív természetű lesz, elhárítva azokat a bajokat, melyek a vagyontalanokat a törvények nem tudásából érhetik“.

A felterjesztéshez a budapesti kamara csatolta a porosz ipar és kereskedelemi, továbbá a belügyministernek közös rendeletét, mely

* A felterjesztés reámutat a németországi hasonló célú mintaszerű intézményekre. Már említett értekezésem (Ü. K. K., 1905. 7. szám) különösen pedig a XX. században megjelent cikkem (1901. 12. szám, 469. oldal) részletesen foglalkozik a német intézményekkel, miért is azok ismertetését a helyütt mellőzöm.

a vagyontalanok számára felállítandó ingyenes jogi tanácsot nyújtó intézmények kérdésével behatóan foglalkozik.

A budapesti ügyvédi kamara nem elégedett meg a hivatalos felterjesztéssel, hanem 1906 február havában átirta a társkamarákhoz (közölve Ü. K. K. 1906 márcziusi füzetében) és felkérte a társkamarákat, létesítsenek első sorban székhelyükön, másodsorban a hatáskörük alá tartozó bírósági székhelyeken egy-egy egyesületet a Jogvédő Egyesület mintájára. Addig is, míg ezen egyesületek megalakulnak és működésüket megkezdik, hívják fel a kamara tagjait, kik volnának hajlandók a Budapesten működő „Jogvédő Egyesület” megkereséseit díjtalanul ellátni.

A budapesti kamara felhívása, sajnos, teljesen eredménytelen maradt. Mindössze három kamara válaszolt. A temesvári kamara válaszában közölte, hogy Temesvárott évek óta áldásosan működik a Temesvári Néphivatal.

A két másik kamara és pedig az egri és eperjesi Jogvédő Egyesületek és Néphivatalok létesítését feleslegesnek mondja.

Az egri kamara két okkal támogatja álláspontját. Az egyik, hogy a kamarai tagok pártfogó ügyvéd s védői kirendelésekkel máris nagyon meg vannak terhelve, a másik, hogy az egri helyi viszonyokra való tekintettel efféle egyesület létesítésére szükség nincs.

Az eperjesi válasz szószerinti szövege következő:

Tisztelt Társkamara!

A vagyontalanok jogvédelmének országos szervezése ügyében 1906. évi 351. szám alatt kelt megkeresésére válaszulólág van szerencsém tudatni, miszerint ilyen jogvédő egyesület megalakítását kamaránk jelenleg nem tartja időszerűnek.

Eltekintve attól, hogy az amúgy is a megélhetés nehéz gondjaival küzdő ügyvédi kar az ügyvédi rendtartásban túlságosan liberálisan szervezett pártfogó ügyvédi tisztség és a bünvádi perrendtartásban szabályozott bűnügyi védelem által ingyenes *munkával súlyosan terhelve van*, — nézetünk szerint a szegényvédelem országos szervezése nem társadalmi akció útján eszközözlendő, hanem az *elsőrendű állami feladatot* képez. Mert sem a méltányosság követelményeivel össze nem egyeztethető az, hogy az államot terhelő kötelezettségek ingyenes teljesítése azon karra háríttatott, mely kar érdekében évtizedek óta

semmi, — karunk érdeke ellen pedig évtizedek óta olyan sok történt, hogy karunk ezek folytán válságos helyzetbe került. Ezen kartól tehát az államot terhelő további kötelezettségek ellátását nemcsak, hogy kívánni nem lehet, de ellenkezőleg meg kell követelni azt, miszerint az ügyvédi kar megszabadíttassék ama terhektől is, melyeket ez idő szerint, — ellenszolgáltatás nélkül, — állami érdekből visel.

Nézetünk szerint a szegényvédelmet az *új ügyvédi rendtartásban* kellene szabályozni még pedig olyként, hogy vége vessék azon egy modern jogállamra nézve megszégyenítő állapotnak, mely szerint állami feladatok ingyenes teljesítése egyszerűen áthárított azokra, kiket jog szerint ezek viselése nem terhelhet.

Minthogy az új igazságügyminister nyilatkozata szerint az új ügyvédi rendtartás megalkotásának évtizedek óta vajdó feladata a mielőbb megalkotandó feladatok közzé soroltatott, a jogvédő egyesületek megalakítását — el is tekintve attól, hogy ez kis városokban leküzdhetetlen nehézségekbe ütközik, nem tartjuk időszerűnek. Hiszszük, hogy ezen törvény keretén belül a szegényvédelem törvényhozási úton olyként fog szabályoztatni, hogy a humánus akciónak — az eddigi rendelkezésétől eltérőleg — az államot terhelő költségei nem az ügyvédi kar által fognak megfizettetni.

Kelt stb.

Az eperjesi választ szószerint közöltem, mert fel kell tételeznünk, hogy a többi kamara álláspontja, körülbelül megfelel az eperjesi kamaráénak és azért hagyták válasz nélkül a budapesti kamara átiratát.

Ebből a tényből azt a következtetést kell levonnunk, hogy az ügyvédi kar mai súlyos megélhetési viszonyai mellett saját erejéből a legjobb akarat mellett sem képes országszerte Néphivatalokat szervezni és ingyenes közreműködésével azok rendszeres munkáját lehetővé tenni.

Mindenütt fognak akadni egyes ügyvédek, a kik az ügy iránti lelkesedésből képesek és készek lesznek a Néphivatalok szervezését előkészíteni, működésüket előmozdítani, de az intézmény egész súlyát az ügyvédi kar vállaira nem veheti.

Sem az állam, sem a társadalom nem várhatja ezt az áldozatot az ügyvédi kartól. Az ügyvédi kar már ma is nagy közterhet visel

az által, hogy peres ügyekben mint pártfogó ügyvéd, büntető ügyekben mint védő ügyvéd díjmentesen végzi a vagyontalanok jogvédelmét.

A Jogvédő Egyesület tízéves multjában is a munka nagy részét kollegáink végezték, valamint az eddig létesített Néphivatalok munkájának jó részét ugyancsak kollegáink végzik önzetlenül.

Az ügyvédi kar tehát megtette kötelességét ezen a téren a multban és jelenben, meg fogja tenni a jövőben, de az ingyenes jogi tanács intézményének megvalósítását az ügyvédi kartól elvárni nem lehet.

A mig az ügyvédi kar a peres ügyekben készséggel látja el ellenszolgáltatás nélkül a pártfogói ügyvédi tisztelet és csak újabb megterhelés ellen szólal fel, addig épp ügyvédi karon kívül álló írók ismételtten hangoztatták, hogy az ingyenes jogvédelmet ki kell küszöbölni és a vagyontalanok érdekében végzett munkát honorálni kell.*

A fejlődés iránya kétségtelenül az lesz, hogy a vagyontalanok teljesen ingyenes védelméről az államnak és községeknek kell gondoskodniok. A polgárok közötti jogi összeütközések megelőzése és elintézése állami érdek. A vagyontalant, a ki a §§-ok tizezei között nem tud eligazodni és pénze sincs, hogy jogtudó tanácsát kikérje, nem lehet magára hagyni.

A mint a vagyontalan beteg gyógyítása és ápolása közérdek épp úgy a vagyontalannak jogi tanácscsal való ellátása és jogi védelemben való részesedése is az. A betegségénél nem kisebb baj a vélt vagy valóságos jogi sérelem, és tudjuk, hogy épp a kevésbé művelt és a szegény embert sokkal jobban bántja, ha jogaiban csorbát szenved.

A vagyontalanok jogvédelméről tehát az államnak és községnek kell gondoskodnia.

A törvényhozás nálunk erre az álláspontra helyezkedett, midőn a közvédők díjazását elrendelte. Ugyancsak ezen elvi alapon áll az igazságügyi kormány, midőn a Jogvédő Egyesületnek évi 4000 korona szubvencziót biztosított és a földművelésügyi kormány, midőn Marosvásárhelyt a székelyföldi kirendeltség kebelében intézményt létesített a vagyontalanok jogi tanácscsal való ellátása érdekében.

* Dr. Markus Dezső „Az ügyvédség“, Ügyvédek Lapja 1905. 12. szám, ugyanily értelemben Doleschall Alfréd Jogt. Közl. 1906. szám különfélék rovata alatt.

Konkrét indítványok.

Miután a vagyontalanok jogvédelmének mai állását a Jogvédő-Egyesület és a Budapesti Ügyvédi Kamara propagandáját és annak eredményét ismertettem, következőkben terjesztem elő konkrét indítványaimat.

Ha az ügyvédi kar nincs is abban a helyzetben, hogy *minden* járásbíróági székhelyen néphivatalt szervezzen és ingyenes közreműködésével fentartson, mégis sok helyütt, különösen nagyobb városokban a fiatal generáció idősebb ügyvéd vezetése és ellenőrzése mellett, esetleg a tanulni vágyó ügyvéd-jelöltek bevonásával képes erre az ingyenes közmunkára.

Minden város kész lesz erre a célra ingyenes helyiséget átengedni és ha egy irtókat is rendelkezésére bocsátanak, akkor kollégáinknak munkája csak abból áll, hogy hetenkint kétszer-háromszor a tanácsadást végzik. Ha több ügyvéd egymást felváltva ügyvéd-jelöltektől támogatva végzi ezeket a teendőket, minimális teher esik mindegyikre.

Ott, ahol az ügyvédi kar bármely okból erre a közmunkára nem képes, a községnek és államnak együttes kötelessége a néphivatal létesítése. Ezeken a helyeken, vagy a községnek, vagy az államnak, vagy a kettőnek együttesen kell a néphivatal teendőit végző ügyvéd honoráriumát fedezni.

Még külföldön is, ahol a társadalom gondoskodott a néphivatalokkal azonos célú intézményekről (Arbeitersecretariat, Volksbureau, Rechtsschutzstelle, Franciaországban „Ligue des droits de l'homme”), az állam nagy áldozatokat hoz a vagyontalanok jogvédelme érdekében.

Poroszország 30.000 márka szubvencziót ad évenként a községnek a vagyontalanok jogvédelmét célzó intézmények létesítésére és fenntartására.

Nálunk, ahol a társadalom teljesen közömbös ezen fontos kérdéssel szemben, elsősorban a községek, másodsorban az államnak feladata a vagyontalanok jogvédelméről való gondoskodás.

A szervezendő néphivatalok egymás megkereséseit peres ügyekben feltétlenül, perenkivüli ügyekben bizonyos korlátok között, (például:

kétségtelenül halasztást nem tűrő ügyekben) kötelesek lesznek fogatosítani.

A perenkivüli ügyekben a megkereséseket minden korlátozás nélkül nem volnának képesek fogatosítani, de mihelyt anyagi erejük engedni fogja, természetesen kívánatos, hogy működésüket az ügyek minél több csoportjára terjesszék ki. A néphivatalok működését az illetékes ügyvédi kamara rendszeresen ellenőrizné.

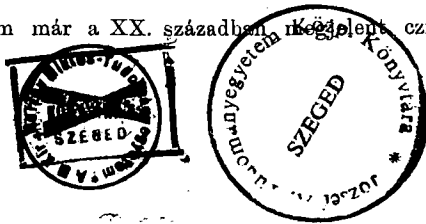
A vagyontalanok jövedelme érdekében újból felvetem azt az eszmét, hogy a gondnokságok és ügygondnokságokból folyó jövedelmet is a vagyontalanok jogvédelmének előmozdítására kell szentelni. Gondnokká és ügygondnokká első sorban néphivatalok ügyészeit kellene kinevezni,* a kiknek jövedelmét ezek a díjak fedeznék különösen ott és addig, a hol és a meddig fix fizetést nem kapnának. A gondnokságok és ügygondnokságok széjjelosztásának ezen módját az új ügyvédi rendtartásban (vagy perrendtartásban) kellene szabályozni.

Addig is azonban, a míg ez a kérdés törvényes szabályozást nyer, oda kellene hatnunk, hogy ezeknél a kérdéseknél a bíróságok törvényes kényszer nélkül is kövessék ezt a helyes gyakorlatot, a minek semmi törvényes vagy tényleges akadálya nincs.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék tudomásom szerint már is ezen eszme elvi alapján áll, midőn ügygondnokká azokat nevezi ki, a kik ugyanazon törvényszék előtt pártfogó ügyvédeként működtek.

Ezt az eszmét kellene általánosítani, a mit nézetem szerint konkrét módon úgy lehetne legjobban megoldani, hogy ha úgy a budapesti Jogvédő-egylet választmányában, mint a létesítendő hasonló vidéki intézmények vezetőségében helyet foglalnának a bíróságok vezetői, vagy azoknak delegált helyettesei, a kik bizonyára a legnagyobb készséggel fogják a jól jövedelmező gondnokságokat a szegényvédelem terén érdemeket szerző kartársaknak juttatni, ha közvetlen tapasztalatból fognak meggyőződni az illetők által kifejtett munkáról a vagyontalanok jogvédelme érdekében. Egyébként nemcsak ezen szempontból tartom szükségesnek és hasznosnak a bíró-

* Ezen eszmémet felvetettem már a XX. században megjelent cikemben és az ügyvédi kamarai értekezleten is.

ságok vezetőinek bevonását az ingyenes jogvédelem intézményébe, hanem különösen most, a midőn az intézmény a kezdet kezdetén áll, az ő együttműködésükre és tanácsukra feltétlenül szükség van.

A bírák, a jogvédő-egyesületek és néphivatalok munkájában közvetlenül, mint tanácsnyújtók nem vehetnek részt.

Az ügy, melyben tanácsadóként szerepelnének, később bírói döntés végett eléjük kerülhet a mi inkompatibilitásukat vonná maga után. De ha közvetlen munkájukkal a bírák nem is vehetnek részt, a néphivatalok előkészítésében, szervezésében, vezetésében, ellenőrzésében az ügyvédekkel együtt működnének.

Követendő példát mutatott ezen a téren néh. Katona Béla koronaügyész-helyettes, a ki a Jogvédő-Egyesületnek egyik megalapítója és éveken át buzgó elnöke volt.

A Jogvédő-Egyesület mai vezetőségében is több kiváló főbíránk foglal helyet, a kiknek nagy részük van abban, hogy az egyesület évről-évre intenzívebb működést fejt ki.

* * *

Indítványaimat összegezve javasolom, mondja ki az Országos Ügyvédgyűlés, hogy kívánatosnak tartja a vagyontalanok jogvédelme érdekében

1. néphivatalok szervezését lehetőleg minden járásbíróság székhelyén;

2. a hol lehetséges a néphivataloknak ügyvédek által való létesítését a községek támogatásával;

3. a hol az ügyvédi kar saját erejéből a néphivatalt létesíteni és fenntartani nem tudja, a néphivataloknak községi és állami támogatással való létesítését;

4. a gondnokságok és ügygondnokságokból folyó jövedelemnek a vagyontalanok jogvédelmének előmozdítására való fordítását.

Vélemény az összeférhetetlenségről.

Beterjeszti: **Dr. Papp József** ügyvéd, a kolozsvári ügyvédi kamara titkára.

A magyar ügyvédség szervezetében — bár a szervezetre vonatkozó egész ügyvédi rendtartásunk hiányos — talán a most felvetett kérdés: az ügyvédi összeférhetetlenség kérdése képezte eddig a legkevesebb figyelem tárgyát.

Mintha ez a — véleményem szerint nagyon is fontos — kérdés egyáltalán semmi befolyással sem bírna az ügyvédi szervezetre, oly mellékesnek tekintették azt eddig törvényeink; sőt az a többrendbeli törvény-tervezet is a mely az ügyvédi rendtartás régóta huzódó reformja érdekében eleddig készült és közzé tétetett — alig szentel valami figyelmet e szabályozatlan kérdésnek.

Épen ezért örömmel kell kiemelnem e helyen az országos ügyvédgyűlés állandó választmányának azon mélyreható figyelmét, mellyel e kérdést most napirendre tűzte s igaz bölcseséggel s a kérdésnek alapos felfogásával azt a „kari érdekek“ egyik legfontosabb kérdésének ismerte fel.

Mert valóban elsőrendű fontossággal bíró kari érdeket képez az, hogy a magyar ügyvédségnek újonnan tervezett reformja alkalmából, kellőképen szabályoztassék az is, hogy minő állásokkal, foglalkozásokkal összeférhetetlen az ügyvédi hivatás.

Első pillanatra talán indokolatlannak fog látszani sokak előtt az, hogy a mai „liberális“ irányzat mellett, midőn minden téren a szabadság jelszava hangzik fel, a szabad és független ügyvédi kart akarjuk bizonyos irányban ezen szabadságában korlátozni. A minden ténykedésben legszabadabb ügyvédnek akarunk korlátokat állítani fel az iránt, hogy bizonyos állásokat el ne foglalhasson, bizonyos dol-

gokkal ne foglalkozhassék stb. — Annál feltűnőbb lehet ez akkor, midőn ma már — és ezt hangsúlyoznom kell — az ügyvédség nem csupán egy ideális hivatás, hanem egyszersmind a szó teljes értelmében kenyérkereseti pálya, a melyre a köz csak terheket ró, de életküzdelmében, anyagi érdekeiben senki sem segíti, nem támogatja.

Hogy mégis indokolt, sőt szükséges, az összeférhetetlenséget bizonyos tekintetben megállapítani és szabályozni, az a további előterjesztésemből ki fog tűnni, de ezen praemissák után már most megállapíthatom azt, hogy miután az általános elv: „az ügyvédi hivatás teljesen szabad minden irányban“ ezen szabályozás csak szükséges kivételnek, korlátozásnak tekintendő, s mint minden ilyen korlátozás csak szorosan s nem kiterjesztőleg magyarázható.

És szükségesnek tartom e helyen konstatálni azt is, hogy az összeférhetetlenség kérdésének bármily formában való szabályozása egyesek érdekeit sértheti ugyan, az általános érdekeknek azonban javára szolgál, de csak az esetben, ha az új ügyvédi rendtartás kodifikálásánál mindig szem előtt tartjuk azt, hogy az ügyvédi hivatás ma — mint már érintettem — kenyérkereseti pálya is, s így az ügyvédi kar anyagi helyzetének javítására törekedni, szintén elsőrendű s főfontosságú feladat.

Az összeférhetetlenség megállapítását s szabályozását mint kivételes korlátozást szükségesnek tartom már általános elvi szempontokból is azért, mert — véleményem szerint — ez által érhetjük el azt a kitűzött ideális célunkat, hogy Magyarországon *egy hivatása magaslatán álló, s egyedül az ügyvédő nemes életcéljának élő tekintélyes ügyvédi kart teremtsünk meg.*

Ezekből kifolyólag tehát, midőn az inkompatibilitás — megvallom — kényes kérdésének tárgyalásához kezdek, első sorban abból a most vázolt célból indulok ki, melyet az összeférhetetlenségi kérdés megoldása által elérni akarunk.

Az összeférhetetlenség szigorú szabályozása által emelhetjük az ügyvédi kart hivatása magaslatára. Ezt a tételt állítottam fel.

Ebből a tételből kiindulva tehát az összeférhetetlenség kérdésének szabályozása az eszköz, mellyel megközelíteni akarjuk a célt: az ideális, a szó nemes értelmében vett ügyvédői hivatás megteremtését.

Vizsgáljuk tehát közelebbről a célt, mert a szerint kell, hogy megválogassuk az eszközöket.

Mit értünk, mit kell értenünk egy hivatása magaslatán álló, a nemes értelmében vett, ideális ügyvéd alatt?

Kralik Lajos örökbecsű művében (A magyar ügyvédségről) lefektetett szép eszmékre gondolok, midőn az igazi ügyvéd képét főbb vonásokban megrajzolni igyekszem s azt mondom: Az ügyvéd igazmondó, becsületes és méltó ember legyen, ki tekintélyét, szabadságát s függetlenségét mindenki vel szemben, a hatalommal szemben úgy mint kliensével, a bíróságokkal szemben, úgyszintén azon áramlatokkal szemben, melyek sokszor törvény ellenére átjárják a társadalmat, megvédeni tudja. Szentelje életét egészen nemes hivatásának, s védencze ügyében keresse mindig az igazságot s önérdkeitől eltekintve törekedjék mindig annak diadalára. (És ezek az elvek teszik legszükségesebbé az inkompatibilitás megállapítását.)

A midőn tehát arra törekszünk, hogy a magyar ügyvédi kar a fent vázolt tulajdonságokkal bíró ügyvédekből álljon, akkor az inkompatibilitás kérdését is akként kell szabályoznunk, hogy ne lehessen ügyvéd az: *a)* a ki nem igazmondó becsületes és méltó ember, a ki tehát nem rendelkezik e fontos hivatáshoz szükséges méltósággal és tekintéllyel; *b)* ki minden irányban nem szabad és független s végül *c)* ki nem szenteli egész életét e nemes s fontos hivatásnak.

E három szempont tehát az, a melyből kiindulva, s melyet szem előtt tartva az ügyvédi összeférhetetlenség kérdését szabályozandónak tartom.

E helyen azonban kiemelem azt, hogy midőn a magyar ügyvédi kar ilyen fontos érdekét akarjuk szabályozni, a külföldi hasonintézményeket s azok szabályozását — bár e kérdésben tételes intézkedést ott is alig találunk — figyelmen kívül hagytam. Figyelmen kívül hagytam először azért, mert mindig és minden téren perhorreskáltam azt a törekvést, mely különleges magyar nemzeti sajátosságainkat, intézményeink nemzeti fejlődését negligálva, mindig csak a nyugati államok intézményeit utánozta, a mint különösen sajnosan tapasztalhattuk ezt már régebbi idő óta az igazságügyi törvényhozásunknál.

De figyelmen kívül hagytam főleg azért is, mert a magyar ügyvédi kar évszázados hivatásában Magyarországon más szerepet töltött be, egész más hivatást is teljesített, mint a külföldi államok ügyvédei.

Hiszen minden nemzetnek ügyvédei a leghivatottabbak arra, hogy nemzeti jogaikat, nemzetük alkotmányát — ha kell a hatalommal szemben is megvédelmezzék. Még fokozottabb mértékben áll ez a magyar ügyvédi karra.

A magyar ügyvédség története össze is van forrva a magyar nemzet történetével s midőn a magyar nemzetnek nehéz időkben alkotmányos jogaiért kellett küzdenie, a küzdők első sorában mindig a magyar ügyvédi kart láttuk.

A magyar ügyvédi kar nem csak a bíróságok előtt a nagy általános mellett sokszor eltörpülő kicsinyes egyéni érdekeket védte, de legtöbbször az élet-halál harcz magasztos védelmi munkáját folytatta közjogainkért, a magyar alkotmányért.

Deák Ferencz, egyik nagy magyar ügyvédünk ismerte el ezt a magyar ügyvédi karról, mondván: „Ezen tiszteletre méltó kar az, a melynek alkotmányunk fenntartását első sorban köszönhetjük, melynek alkotmányunk védelméért adósai vagyunk.“

Mi magunk is szem- s talán cselekvő ténytanui voltunk sok oly harcznak, melyben a magyar ügyvédi kar ezen magasabb nemzet- s alkotmány-védő küzdelmét folytatta.

Ily körülmények között a magyar ügyvédi kart én idegen külföldi államok ügyvédi karával egyenlően elbírálhatónak és sablon-szerűen rendszabályozhatónak nem tartom.

Igy, hogy e helyen egyetlen momentumra térjünk ki, (mert hiszen ez kivételnek látszik az általauosságban felállítottan elvek alól) a magyar ügyvédi karra nézve az inkompatibilitást a közpályán való szereplést illetően, ideértve az országos képviselőséget is, megállapíthatónak nem tartom.

E kivételre nézve minden bővebb indokolás nélkül, magamnál erősebb tekintélyre hivatkozom. Kralik Lajos írja, a magyar ügyvédségről szóló érdekes művében a következőket:

„Az ügyvédi hivatás azonban nem merül ki a fél érdekének védelmében. Az ügyvéd a magánérdekek védelmében megtanulja az

emberi tökéletlenségek, a szenvedélyek s gonosz indulatok között érvényre emelni a jog és igazság eszméjét. A közélet pedig hasonló küzdelmet tüntet elő, ugyanazon tehetségeket, tanulmányokat igényli. Nagyon természetes úton történik, hogy az ügyvédek minden szabad művelt államban a közéletben előkelő állást foglalnak el. A hol szabadabb az élet, ott a nép az ügyvédekből szemelte ki magának vezetőit (pl. Athene, Róma, Amerikai Egyesült Áll. elnökei: Az eddigi 21-ből 16 elnök ügyvéd volt, stb.)

A közügyekben való részvétel mellett megszerzik a tudomány babérjait. Hisz hivatásában mindig a jog és igazság megvalósításán dolgoznak. Természetes úton történik, hogy ezt nem csak egy egyéni sérelem orvoslásában teszik, hanem a közérdekében. Mindenütt is fejlesztették a jogtudományt, minden művelt nemzet mutat fényes példákat.

A magyar ügyvédi karnak a közélet terén való szereplésének ezen fontos indokai, még fokozottabb mértékben állanak fenn minálunk különösen az országos képviselői hivatásra nézve. Megvallom e kérdés fölött, míg döntésre jutottam, sokat haboztam. Gondolkoznom kellett fölötte azért, mert a képviselő ügyvéd jórészt elvonatik képviselősége által ügyvédi hivatásától. Nem szentelheti egész életét ügyvédi hivatásának az, ki képviselő s nem lehet mint ügyvéd sem független minden politikai áramlattól az az egyén, ki mint képviselő, okvetlen valamelyik politikai pártnak hű harczosa kell legyen.

A képviselő ügyvéd más vonatkozású ügyeit itt fel sem hozom, mert szerintem e részben nem a képviselő összeférhetetlen az ügyvéddel, hanem inkább az ügyvéd a képviselővel. E részben pedig nem az ügyvédi rendtartás hivatott szabályokat alkotni, hanem a választási törvény.

A fent vázolt — tudom fontos — indokkal szemben mégis a mellett foglaltam állást, hogy az ügyvéd és orsz. képviselő közötti összeférhetetlenséget meg ne állapítsuk.

Tettem ezt a fentieknel még fontosabb: a közérdeket érintő okokból.

A magyar ügyvédi karnak küzdelmét a magyar alkotmányvédő harczaiiban fentebb érintettem. E harczoknak még ma sincs vége, talán még fegyverszünetről sem beszélhetünk.

A jövő esetleges küzdelmeiben a magyar ügyvédekre fontos feladatok várnak. — A közélet és politikai élet terén — jól tudjuk — a magyar nemzet természetes vezérei a független magyar ügyvédi karból kerülnek ki. Künn vidéken, a magyar közélet távol eső végváraiban, ha a független magyar ügyvéd nem vezeti, irányítja a népet, irány nélkül elbolyong, vezér nélkül széthúz, sem eszmét, sem erőt kifejtteni nem képes.

A nemzet e hivatott vezéreit tehát nem szabad kizárnunk onnan, hol erejüket a nemzet érdekében érvényesítik: a magyar parlamentből.

A független magyar ügyvédi kar éppen e szerepléseért soha sem volt rokonszeves a hatalom előtt. A hatalommal szemben csak ő merte és csak ő tudta az elnyomottat megvédelmezni.

Ezért kísérleteztek oly gyakran a hatalmasok az iránt, hogy a magyar ügyvédi kart függetlenségében, ha közvetlenül nem lehet, bár közvetve megtörjék.

A magyar ügyvédi kar e törekvéseknek eddig mindig útját tudta állani. Ne akarjunk tehát most mi radikálisok lenni s függetlenségünkrol s egyik legszebb — bár legnehezebb hivatásunkról önként lemondani.

De van még egy másik ok is, a miért a képviselői hivatással való összeférhetetlenségnek hiva nem lehetek. — A magyar parlamentnek kiválóképen szüksége van arra, hogy tagjai között hivatásos képzett jogászok legyenek; mert hiszen éppen nálunk magyaroknál egész állami életünket fontos közjogi kérdések dominálják.

Emlékezhetünk magunk is arra, hogy leghevesebb parlamenti harczaink alkotmányjogi s közjogi kérdések felett folynak. És a mi képviselői összeférhetetlenségi törvényeink mellett kik azok, kik a magyar parlamentben a jogászai tudást a jogi képzettséget képviselik?

Elenyésző csekély kivételeket nem tekintve, csak az ügyvédi kar. Sőt azt is merem mondani, hivatásbeli jogász ma a parlamentben csak az ügyvéd és a budapesti egyetemi jogtanár.

Ez utóbbiak a dolog természeténél fogva kevesen vannak.

A bíró, közjegyző pedig nem is lehet képviselő.

Eltílták tehát a képviselőségtől az ügyvédeket is és a „nagy jogász nemzet” parlamentjéből kivonjuk egészen a jogászokat?

Kik fogják akkor parlamentünkben védeni a jogot, kik harcolnak közjogainkért; sőt — és ez sem hagyható figyelmen kívül — kik lesznek azok a képviselők, kik igazságügyi törvényhozás esetén mint szakértők a kérdéseket felülbírálják.

A parlamenti szervezetben van egy fontos bizottság: a jogügyi bizottság.

Nos! Ez a bizottság jól nézne ugyan ki — jogászok nélkül. Pedig az eredmény, hogyha az ügyvédi hivatást a képviselőséggel összeférhetetlennek mondanánk ki, csak ez lehetne.

Ezek voltak az indokaim, mikor különös tekintettel a mi különleges viszonyainkra az általam felállított elvi szabályok alól az orsz. képviselőséget illetően kivételt tettem s e kivételt a hozandó törvényben *expressis verbis* kifejezendőnek vélem.

És most! E fontos kitérés után ismét felveszem az eredeti kiindulási pontomat:

Három fő szempontot állítottam fel, a mely szempontok alapján a hozandó törvényben az összeférhetlenséget szabályozandónak tartom.

a) Az első az volt, hogy ügyvéd csak az lehet, a ki e fontos hivatáshoz szükséges méltósággal és tekintéllyel rendelkezik.

A még ma érvényben levő ügyvédi rendtartásunk az 1874. évi XXXIV. t.-cz. 10. §-a csakis ezt a szempontot veszi figyelembe, a mikor általánosságban tehát példák vagy konkrét megállapítások nélkül azt mondja:

„Az ügyvéd saját vagy másnak nevében közvetve vagy közvetlenül nem folytathat üzletszerűen oly foglalkozást, mely ügyvédi hivatásával és állásának tekintélyével össze nem fér.“

A megszállott tartományok területén a boszniai s hercegovinai ügyv. rts. 32. §-ában ez a kérdés úgy van szabályozva, hogy: „Az ügyvédség gyakorlatával összeférhetlen díjazott állami vagy községi hivatal viselése, vagy oly foglalkozások üzése, melyek ellenkeznek az ügyvédi állás tekintélyével.“

Ez utóbbinál is tehát a domináló szempont a tekintély kérdése, bár az állami s községi hivatalt is összeférhetetlennek állapítja meg, de még mindig szűk határok között („díjazott“).

A dr. Dell Adami Rezső által 1887. évben készített s az ügyvédségről szóló törvényjavaslat előadói tervezetnek 44. §-a már tovább megy, midőn a következőkép akarta a kérdést szabályozni: „Össze nem fér az ügyvédség gyakorakorlásával a papi, szerzetesi, tényleges szolgálatbeli katonai, állami, törvényhatósági és községi tisztviselői, tanári és tanítói, kereskedői, ügynöki, vállalkozói, illetve ezek alkalmazottjakénti állás és általában minden foglalkozás, mely az ügyvédség kizáró gyakorlását akadályozná vagy annak méltóságával ellenkeznék.

Ellenben összefér az ügyvédi gyakorlattal a jog- és államtudományi tanárság.

A kincstári és alapítványi ügyészségeknek és a m. kir. államvasutak jogi osztályának tagjai éppen nem, a törvényhatóságok és községek ügyészei pedig csak azon esetben kötelesek maagokat az illetékes kamara ügyvédi jegyzékébe felvételni, ha e hivatalos álláson kívül eső ügyvédi gyakorlatot folytatnak.“

A ma előttünk álló két törvényjavaslat közül a dr. Nagy Dezső-féle 12. §-ában egészen ama érvényben álló ügyvédi rendtartás nyomán, majdnem annak 10. §-ának szószerinti átvételével akarja rendezni a kérdést, míg evvel szemben Pollák Illés-féle javaslat 64. §-a bár szintén a „tekintély“ szempontjából kiindulva konkretizál, azt mondván:

„Az ügyvéd nem folytathat az ügyvédi állás színvonalának meg nem felelő foglalkozást. Nem lehet kereskedő, ügynök, vállalkozó, tőzsdetag vagy tőzsdelátogató. Nem állhat rendes fizetéssel járó állami és községi szolgálatban az ügyészi és jogtanácsosi állás kivételével. Nem lehet magánhivatalnok, ügyvezető, bankigazgató, postai, távirdai és vasuti hivatalnok.“

A ma érvényben álló ügyvédi rendtartásnak, a Dell Adami s Nagy Dezső-féle javaslatoknak hibájául tartom azt, hogy az összeférhetetlenség kérdésében igen szűk határok között mozognak s csupán egyetlen — bár elismerem fontos, — szempontot tárgyalnak: a tekintély s a hivatás színvonulának szempontját. Más szempontra csak mellékesen, mintegy hivatkozva térnek ki. A Pollák-féle javaslat nagy hibája pedig az, hogy konkrét állásokat emleget s bár ezeket mint felhozott példákat kell tekintenünk, (l. indokolás 156. s 157. lap) mégis félreértésekre, félremagyarázásokra adhatna alkalmat.

Az ilyen és hasonló eseteknél sokkal helyesebbnek tartom, hogyha konkrét példák avagy taxativ felsorolások helyett általános elvi szempontok állapíttatnak meg s a gyakorlatra bizzuk ezen elvi szempontokból a következtetések levonását. Az élet olyan sokoldalú s napról-napra annyi változásnak van kitéve, hogy e tekintetben örök szabályokat taxativ példálózó felsorolással megállapítani nem lehet, míg az elveket mindig, a változott viszonyok között is lehet helyesen alkalmazni.

Azért már e helyen kijelentem, hogy az összeférhetetlenségről szóló törvényes rendelkezésünkben csak elvek megállapítását óhajtom, de nem taxativ felsorolásokat (a mi lehetetlen), sem példákat, (a melyek csak félrevezetésre s félreértésre adhatnak alkalmat).

Az első szempontot a tekintély és méltóság kérdését illetőleg megjegyzem, hogy azáltal, hogy valamely állást vagy foglalkozást az ügyvédi állás tekintélyével összeférhetőnek nem tartunk, nem jelenti azt, hogy az az összeférhetetlen állás vagy foglalkozás nem tisztességes foglalkozás. Azonban mint Králik Lajos mondja már többször említett művében: „Az ügyvédnek bizonyos kari tekintélyt, delicatesset kell tanusítani, a mely más foglalkozásoknál nincs meg s nem is kívántatik meg. És erre való tekintettel mondunk inkompatibilisnek sok foglalkozást, a melynek tisztessége a vitán felül áll. De inkompatibilis, mert nem kötelezi tagjait *erre* a tekintélyre, *erre* a delicatesre, mert olyan a foglalkozás, a melynek kere-tén belül fordulhatnak elő lealacsonyító helyzetek.“

Ezen szempontok figyelembevételével az ügyvédi tekintélyt és méltóságot illetően tehát elegendőnek tartom, hogyha a Nagy Dezső és Pollák Illés-féle javaslat alapján a hozandó törvényben az mon-datik ki:

„Az ügyvéd sem saját, sem másnak nevében, közvetve vagy közvetlenül nem folytathat az ügyvédi állás színvonalának, tekintélyének és méltóságának meg nem felelő foglalkozást.“

E diskkrét kérdést sem példákkal, sem taxativ felsorolással ma megoldani nem lehet, de nem is szükséges.

A gyakorlati élet, s az ügyvédi kar saját állása színvonalának, tekintélyének s méltóságának felismerése s öntudata majd helyesen fogja tudni ez elvi meghatározásból a megfelelő következtetéseket

levonni s ha a múltban, a mostani rendtartás alapján megtudta állapítani, hogy o. e szempontból összeférhetetlen az ügyvédi hivatással :

A biztosító társaság főügynöksége (Curia 1888. márczius 1? 1014. sz.)

A tőzsdetagság (Curia 1900. május 5. 177. sz.)

Szatócsüzzlettel (Curia 1901. 26. sz.)

Agyagiparral (Curia 1896. 25. sz.) stb. való foglalkozás; pláne a multnak tapasztalatai s az előadottak nyomán ez jövőre sem fog nehézséget okozni.

b) A második szempont, melynek alapján a kérdés megoldását javasoltam, hogy csak az lehessen ügyvéd, ki minden irányban szabad és független.

Králik Lajos ezeket írja :

„Az ügyvédi kar kötelességéből foly, hogy az ügyvéd magát szabadnak, független embernek érezze minden ténykedésében. A törvény őt szabadnak teremtette: megadta neki a szabadságot ügyei elvállalásában. Ennélfogva minden eljárásában szabadnak és függetlennek érezze magát, semmi más tekintetben ne engedjen, mint saját belátásának, felfogásának atörvényekről, a tisztességről.“

És ez természetes. Az ügyvéd ügyfele érdekeit, a nagy anyagi igazságot csak úgy védheti eredményesen, ha eljárásában őt soha és semmi nem feszélyezheti. Az igazságért való nagy és nehéz harcban hányszor kerül az ügyvéd szembe a hatalommal, hogy ezzel szemben is megállhassa az ügyvéd a védő, sokszor éppen az ostromló veszélyeztetett helyét, szükséges tehát, hogy a hatalomtól is teljesen független legyen.

Felette hatalmat ne gyakoroljon senki s eljárásában őt nem bírálhatja senki más, csupán csak az autonómia által biztosított saját fegyelmi hatósága.

Az ügyvédi kar autonómiája éppen az ügyvédi függetlenség biztosítása céljából teremtett meg, ezen autonómiának csorbitását s e tekintetben a hatáskörök összeütközését tehát meg nem engedhetjük.

Ennek s ezáltal az ügyvéd függetlenségének biztosítására szolgál tehát azon rendelkezés, melyet az összeférhetetlenség kérdésében törvénybe felvétetni kívánok :

„Összeférhetetlen az ügyvédi hivatással minden olyan állás, hivatal, vagy foglalkozás, melynek viselése az ügyvédet saját autonom fegyelmi hatóságán kívül, bármily más hatóság felügyeleté, ellenőrzése, vagy bíráskodása alá vonja.“

Nem habozom kijelenteni e helyen, hogy a kincstári, vasúti, városi s megyei stb., állami vagy más közhivatali ügyészeket, (nem értem ide a büntető hatalom gyakorlás érdekében alkalmazott s a vádhatóságot képviselő királyi ügyészeket) csak akkor ismerem el ügyvédnek, ha az ügyvédek névjegyzékébe bejegyezve vannak, a minek pedig természetes következménye lesz fenti javaslatom szerint az, hogy ezek és alkalmazójuk között ép úgy, mint a magán ügyvéd és fele között a megbízó s megbizott közötti viszony áll fenn s kizáró alkalmaztatások daczára is bírájuk csak illetékes ügyvédi kamarájuk fegyelmi bírósága lehet.

c) A harmadik szempont, melyből kiindultam, az volt, hogy nem lehet ügyvéd az, ki nem szenteli egész életét e nemes s fontos hivatásnak.

E szempontot bővebben tárgyalni s indokolni már az előadottak után azt hiszem felesleges.

Már a híres francia Loysel kijelentette: „A barreau egész embert kíván.“

A magyar ügyvéd is csak úgy felelhet meg igazán hivatásának, hogy ha mint patronus, mindig csak kliensei rendelkezésére áll; s hogy ha minden tudását, gondját, munkaerejét és tehetségét kizárólag fontos hivatásának szenteli.

Egy más foglalkozás, egy üzleti vállalat gondjai, teendői elvonnák az ügyvédet nehéz kötelességei lelkiismeretes teljesítésétől. Az ügyvédség pedig mellékfoglalkozás nem lehet.

Meg kell tehát jövőre követelni, hogy a ki magát ügyvédnek akarja neveztetni, tényleg ügyvéd is legyen s ki kell mondani, hogy az ügyvédi hivatás összeférhetetlen minden más hivatással, mely az embert egészen elfoglalja, vagy elfoglalhatja.

Ezeknek előterjesztése után javaslatomat, mely szerint az ügyvédi összeférhetetlenség kérdése törvényileg szabályozandó lenne, a következőkben foglalom össze:

„Nem ügyvéd az, ki

a) saját, vagy más nevében, közvetve, vagy közvetlenül az ügyvédi állás színvonalával, tekintélyével és méltóságával meg nem felelő foglalkozást folytat;

b) olyan állást, hivatalt, vagy foglalkozást vállal, melynek viselése őt, saját autonóm fegyelmi hatóságán kívül, bármily más hatóság felügyelete, ellenőrzése, vagy bíraskodása alá vonja;

c) ki oly állást, hivatalt, vagy foglalkozást vállal, mely őt egészen elfoglalja, vagy elfoglalhatja.

Kivételt képez az országos képviselőség, mely az ügyvédi hivatással nem összeférhetetlen.

Az összeférhetlenség tárgyában a kamarai ügyésznek meghallgatása után a választmány határoz. A határozat ellen felebbezésnek van helye. Ha az összeférhetlenség jogerősen kimondatott, az ügyvéd a határozat kézbesítésétől számított 15 nap alatt, vagy az összeférhetetlen állásáról, vagy az ügyvédségről lemondani köteles.

A jogerős határozatnak nem engedelmeskedő ügyvéd ellen fegyelmi eljárás rendelő; a választmány azonban azonnal felfüggeszti.“

Vélemény

az összeférhetetlenségről.

Beterjeszti : **Dr. Pető Béla**, trencsényi ügyvéd.

Az országos ügyvédgyűlés állandó választmánya az 1907. évi kongresszus napirendjére tűzvé az ügyvédi rendtartás reformját, a kari érdekek sorozatát az ügyvédi összeférhetetlenség kérdésével zárja le. — Sorrendben utolsó helyre került tehát az ügyvédi inkompatibilitás sokat vitatott témája, de jelentőségét tekintve, ezzel az ügyvédi kar legvitálisabb érdekeinek polczáról le nem szorítottatt. Vitális, életbevágó kérdésnek nevezem tudatosan. Életbevágónak egyrészt azért, mert az összeférhetetlenség célirányos szabályozása az ügyvédi kar megélhetési viszonyainak biztosító szelepe; másrészt meg azért, mert az inkompatibilitás egyik legerősebb biztosítéka annak, hogy az ügyvédi állás kimagasló legyen az államban, tiszteltetreméltó maradjon a társadalomban, a mit pedig szintén kari életkérdésnek gondolok. Ideáliter, — már azon közkeletű mondás alapján is, hogy az ügyvédség egész embert kíván meg, — az ügyvédi állást és hivatást minden más foglalkozással és állással összeférhetetlennek kellene kimondani. De a való élet az ideális tételekkel szembe helyezkedik, az eszményies állásponthoz való merev és betűszerinti ragaszkodást a létért való küzdelem azzal bünteti meg, hogy lehetetlenné teszi, megsemmisíti. A megalkuvás az adott viszonyokkal éppen ezért szükséges okosság, a mely nem jelenti egyúttal az eszmények cserbenhagyását addig, a míg nem tulságos, a míg nem megy túl azon a mértéken, a melyben az ideálok a maguk teljességében még feltalálhatók. Ily értelemben gondolom én az összeférhetetlenség helyes szabályozását, az összeférhetetlenségi korlátoknak csupán oly összeszorítását, a mely az ügyvédnek módot ad, hogy állásának méltóságát meg nem sértve, más foglalkozást is üzzön, eszköznek arra, hogy a kar egyes tagjainak könnyebb meg-

élhetését biztosítsa. Ne feledjük el azt, hogy az angol ügyvédi kar történetében előforduló éhenhalt ügyvéd és a magyar fegyelmi judikaturában szereplő kolduló ügyvéd, legalább is annyi árnyékot vet az ügyvédi hivatás fényére, mint akár a czégfestéssel foglalkozó magyar ügyvéd. A megélhetési viszonyok javítása azonban csak módosító, mérséklő korrelativuma lehet az ügyvédi összeférhetetlenség elvi álláspontjának. Nem csak azért, mert az ügyvéd hivatásának igaz gyakorlása egész munkáját és szorgalmát veszi igénybe, merül fel már régtől fogva az ügyvédi inkompatibilitás kívánalma, hanem főleg azért, mert minden demokratizmus daczára az ügyvéd önzetlen és ideális munkásságának kiválósága, a materiális egyéb foglalkozásoktól elütő arisztokráciája kívánja meg az elkülönítést. És valameddig abból indulunk ki, — a mint hogy nem hiszem, hogy találatnék az ügyvédi hivatás szentségét és az ügyvédi állás dekorumát felfogni képes tagja a karnak, a kit nem az a vezéreszme tölt be, — hogy az ügyvédség nem közönséges pénzszerző foglalkozás: addig akarnunk kell és akarni fogjuk, hogy hivatásunk méltóságát és állásunk tisztességét az összeférhetlenség kötelező szabályozásának hatalmas fegyverével karunk silányabb elemeivel szemben befelé is megvédjük. Beismerés van abban, ha e silányabb elemekről beszélünk; ha ezen, karunk nivóját lesülyesztő kartársainkkal szemben törvényes eszközökkel kell kikényszerítenünk azt a magasabb tisztességet és jellemességet, a melyet megkívánunk, a melynek feltételezése mellett karunknak kiváló prerogatívákat követelünk. De nem oly beismerés ez, a mely az elítélést vonná maga után. Könnyen felelhetnénk azoknak, a kik furcsának találják, hogy bárkit is tisztességre, magasabb rangu foglalkozásra kényszeríteni lehessen, és hogy egy testület megkülönböztetett tiszteletet követeljen magának a társadalomtól, holott saját tagjai is csak kényszerrel szoríthatók a megtiszteltetés alapját képező immateriális önmegtartóztatásra, — azzal, hogy az összeférhetlenség szabályai többé-kevésbbé erős megszorításokkal majd minden élethivatásnál, ha nem is legsajátlagosabb értelmükben, mint bizonyos foglalkozástól (valami állandószerüségtől) elzárók, de legalább is, mint bizonyos eseményektől (valami egyenkéntiségektől, a melyek azonban állandókká válván, alig térnek el az előbbiektől). eltöltők előfordulnak.

A kereskedelmi jogban a „Treu und Glauben“ alapkvánalmát sértő cselekvések ellen, a tisztességtelen verseny kinövései ellen hozott törvényes szankciók még azon foglalkozásnál, a melyet leginkább gondolunk a pénz szagtalanságának elvére fektetve, a kereskedőknél is, bizonyos törvényes inkompatibilitási eseteket statuálnak. De hiszen ilyen értelemben az egyén korlátlan, egoisztikus érvényesülése ellenében a többiek érdekében felállított összes jogi szabványok szintén alig tekinthetők egyebeknek, mint a köz által megállapított inkompatibilitási szabályok. Ám ily kitérő válaszra nekünk szükségünk nincs. Az ügyvédség fogalma és a mai életviszonyok együttesen megadják a felvilágosítást minden józan gondolkodónak mindkét irányban. Hogy az ügyvédi állás szükségszerűen magasabb pozíció. Hogy e szükségszerű magasabb pozíciót a köznek érdekében az államnak is kötelessége biztosítani. Minden társulásnál, minden álladalomban azok, a kik mások helyett végeztek jogi funkciókat, érvényesítettek jogokat, kiválóbb állást foglaltak el. Akár egyesek, egyének jogait, ügyeit védtek (ügy-védek); akár kisebb vagy nagyobb közületnek jogi funkcióit végezték, ügyeit vitték (jogot, törvényt hozók; jogot megállapítók, kimondók, bírák.) Mindezek kiválóbb állása nyilván azon alapszik, hogy a közületet, az államot irányító szabályokat, a legfőbb állami akaratot, valamely minőségben szolgálják. Az ügyvéd az állami jogszabályoknak az egyénre vonatkozó részét érvényesíti. De alapja a nagyobb tiszteletnek, mindezekkel szemben az is, hogy állásukat, — mert hiszen az egyének helyett, avagy az egyénekből álló kisebb, vagy nagyobb közület helyett járnak el, — több, vagy kevesebb egyén bizalmának köszönhetik. Vagyis: előkelő funkció és az embertársak bizalma. Ime ezért szükségszerűen kiválóbb: a törvényhozó, a bíró, a köztisztviselő, az ügyvéd állása. Ámde joggal vethető fel a megkülönböztetés: hogy a köztisztviselő állása természetes valami, mert hiszen a közület funkcióját egyes embernek kell gyakorolnia; de az ügyvéd állása nem szükségszerű, mert hiszen egyéni köz- és magánjogait mindenki egyedül is érvényesítheti. Ebből folyóan tehát, mert az ügyvédi állás nem közületi szükséglet, nem állana érdekében az államnak, hogy az ügyvéd kiválóbb pozícióját állami eszközeivel biztosítsa. A közbevetett kifogásnak, — noha bizonyos mértékig minden körülmények között respektálni

tartozik az állam annak működését, a ki a legfőbb állami akaratot, a jogot, bár ha csak az egyén érdekében is, érvényesíti, — lehetne, jogosultsága az egyszerű, primitív államban. A mikor az egyének cselekvését korlátozó és irányító szabályok még nem oly számosak, és nem oly bonyolódottak, hogy azokat mindenki maga ne ismerje, hogy a reá vonatkozó jogsértések helyrehozásának útját és módját meg ne találja. Vagyis abban az időben, a mikor a jogszolgáltatás biztonságának alapját képező elv: hogy a közület minden tagja ismeri és tudja az összes jogszabályokat, — élő valóság volt. Ma azonban ezen elv nyilvánvalóan csak fikció. A mikor a magán- és büntetőjogi szabályok érvényesítésénél a modern állam azt az axiómát állítja fel, hogy a törvény nem ismerésével senki sem védheti magát, oly feltételt állít fel az egyének cselekvését irányító intézkedéseinek alapjául, a mely a valósággal homlokegyenest ellenkezik. De ezt az elvet, ezt a fikciót az államnak fenn kell tartania, mert e nélkül összedőlné a modern jogállam egész épülete. Vége volna a jogbiztonságnak, mert a jogszabályok alkalmazásának egy relatív előfeltétele függne Damokles kardként minden egyes jogviszony felett. Ezért kell, hogy a fikciót minden modern állam fentartsa. Ha már most e valótlán előfeltételt a való élettel össze akarjuk egyeztetni, az igazság érdekében erre megoldást kell keresnünk. E megoldást megadja, — és egyedül csak ez adhatja meg, mert fizikai lehetetlenség, hogy minden egyes egyén az összes jogszabályok ismeretére kitaníttassék, — az ügyvédi állás létesítése. Mig azelőtt primitív életviszonyok között az egyén ügyeit vivő ügyvéd luxusczikk volt; ma kétségtelenül nélkülözhetetlen szükséglet, mert az egyén a jogszabályok kötelező ismeretének követelményét csak úgy tudja elérni, ha oldala mellett áll e jogszabályokat tényleg ismerő jogsegéd: az ügyvéd. Oly annyira igaz ez, hogy ma már minden államban az ügyvéd munkásságát díjazni nem képes egyének részére szervezve van egy, vagy más formában az ingyenes ügyvédi jogsegély. Sőt szerény meggyőződésem szerint egyenesen igazságtalanság az állam részéről, a midőn egyrészt felállítja a kötelező jogismeret fikcióját, másrészt lehetővé nem teszi, hogy az állam minden egyes polgára e jogismeret lehetőségét, az ügyvédi segélyt igénybe is vehesse. Igenis azt tartom, hogy az igazságos modern állam a kötelező ügy-

védi képviselőt elvét kell, hogy elfogadja, de ennek keresztülvitelét olyképen segítse elő, hogy szegényebb polgárai kisebb, esetleg minden anyagi megterhelés nélkül, az ügyvédi segélyt igénybe is vehessék. E követelmény közelebbi feltételei a most tárgyalt kérdés keretébe nem tartoznak, de megállapítottam fentiekben azt, hogy az ügyvédi állás a mai életviszonyok között közszükséglet, hogy az ügyvédi állás fentartása és biztosítása közérdek és hogy ennek következtében egyenesen állami feladat. Vagyis bátran állíthatjuk, hogy az ügyvédi állás szükségszerűen magasabb pozícióját az államnak kötelessége biztosítani. A midőn tehát azt kívánjuk, hogy törvény biztosítsa az ügyvédi állás kiválóságát, nem csupán az ügyvédi kar önkényes kívánalmát képviseljük, hanem első sorban állami szükséglet teljesítését szorgalmazzuk. E kiválóságot előmozdítja az összeférhetetlenség kötelező szabályozása, melyet eképen nem kari érdeknek, hanem igenis közérdeknek kell tekintenünk.

Öntudatosan okadatoltnak állította fel ily körülmények között az ügyvédség minden időben az összeférhetetlenség követelményét. Túlterjeszkednék dolgozatom szűk határain, ha ezt a külföld ügyvédségeinek történetében ki akarnám mutatni. De különben is azt tartom, hogy hazánk jogintézményeinek szabályozásánál ne fordítsunk tulságos figyelmet a külföld példáira. Igaz, hogy a nyugati kulturálmáinak ügyvédsége az ügyvédi állás kiválóságának kérdésében sokkal nagyobb mltura hivatkozhatik, mint a magyar ügyvédi kar. Már az 1567: évi XXVII. törvényczikk 2. §-ban foglalt patvarkodási eskü, valamint az ügyvédi állásnak az 1723: XXXVIII. törvényczikkben foglalt szabályozása arról tesznek tanuságot, hogy ügyvéd elődeink nem valami jó hírben állottak, hogy a visszaélések elég gyakoriak voltak. De ha figyelembe vesszük az akkori Magyarország közállapotait és tekintettel a fentebb elmondottakra különösen azt, hogy abban az időben hazánkban az ügyvédek csupán egyes előkelők ügyeit vitték, azok kényelmét szolgálták, tehát alig tekinthetők modern értelemben vett ügyvédeknek: akkor a magyar ügyvédség régebbi multja sem szólhat ellene az ügyvédi előkelőség követelményének. Annál kevésbbé, mert a magyar ügyvédi kar kiválóbbjai már abban az időben is becsületet és tisztességet szereztek hivatásuknak. E kornak törvényeiben is találkozunk már inkompatibilitási szabá-

lyokkal. Igaz, hogy ezek inkább azt az elvet szolgálták, hogy az ügyvéd híven teljesítse kötelességét és egyéb működéssel ettől el ne téríttessék. Így már az 1471: XVI. törvényczikk rendeli: „A birák meghatalmazottakul, vagy ügyvédekül ne perlekedjenek. Se ők, se ülnökeik ne lehessenek ügyvédek.“ Majd az 1486: LXIX. törvényczikk: „Egy ügyvéd legfeljebb 14 személy ügyét védelmezze.“ Azután az 1649: XLIV. és az 1655: LXI. törvényczikkek tiltják, hogy az ügyvédek követek lehessenek. Már a múlt század első felének magyar ügyvédjei kétségtelenül fölülemelkedtek elődjeik nivóján. Az *I. Ferencz* által 1804-ben kiadott „*Instructio pro advocatis*“, már szabályozza a magasabb képzettséget, az ügyvédi becsületességet. *Deák Ferencz*, hazánk ügyvédjeit tiszteletreméltó osztálynak nevezi. A mai ügyvédség az 1848. év nagy eseményeiben méltó részt vett. Az azutáni kor irodalma megismertette a magyar ügyvédi kart a francia és angol ügyvédség dicsőséges történetével. Az ezután lefolyt két évtized létrehozta a magyar ügyvédi karban azt az áramlatot, a mely hivatva volt az ügyvédi kar előkelőségének tudatát a magyar ügyvédi karban is megerősíteni, és a mely azután az 1874: XXXIV. törvényczikkben testet öltött. Bármennyire hibáztatjuk is ma érvényes ügyvédi rendtartásunk egyes intézkedéseit, el kell ismernünk, hogy ezen törvény létesítette nálunk intézményileg a modern ügyvédséget, az ügyvédi hivatás magasztosságát és az ügyvédi állás előkelőségét. Ezen törvény 10. §-a következőképpen oldja meg az ügyvédi inkompatibilitás kérdését: „Az ügyvéd saját, vagy másnak nevében közvetve, vagy közvetlenül nem folytathat üzletszerűen bármi oly foglalkozást, mely ügyvédi hivatásával és állásának tekintélyével össze nem fér.“ A törvény e helyütt általánosságban állapítja meg az ügyvédi összeférhetetlenség fogalmát. E fogalmat azóta a birói gyakorlat látta el tartalommal. A magyar királyi Kuria kimondotta, hogy az ügyvédi állással következő hivatalok és foglalkozások összeférhetetlenek: városi tanácsos, végrehajtó, királyi bíró, árvaszéki ülnök, megyei levéltárnok, községi jegyző, lelkész, építő-biztos, városi jegyző, városi főjegyző, fogházban elzárt egyén, városi polgármester, rendes jogtanár, czégfestésszel iparszerűleg foglalkozó, gőzmalom czégnek bejegyzett czégvezetője, biztosító-társaság főügynöke, szatócs, agyag-iparos, bírósági írnok, telekkönyvvezető, köz-

igazgatási-gyakornok, betegsegélyző pénztári titkár, törvényszéki börtön-felügyelő, távirdai hivatalnok, sótárnok. (Ez utóbbiak ügyvéd-jelöltnek nem vétettek fel.) Ellenben az ügyvédi állással összeférhetőnek jelentette ki legfelsőbb bíróságunk a következő állásokat: szerződéses postamester, a ki helyettes által gyakorolja a teendőket, káptalani karnagy, állami nyugdíjas, uradalmi igazgató és jogakadémiai helyettes tanár. (E legutóbbi, mint ügyvéd-jelölt.) Egy esetben pedig kijelentette a Kuria, hogy az országgyűlési képviselővé választott ügyvéd köteles a képviselőség elvállalását és székhelyéről időnkénti távozását az ügyvédi kamarának bejelenteni.

Az 1881. évi igazságügyminiszteri reform-javaslat, — a budapesti ügyvédi kamara 1879. évi javaslatának elfogadásával — inkompatibilisnak jelenti ki az ügyvédet: ha rendes fizetéssel összekötött állami, törvényhatósági, vagy községi hivatalt visel, ha kereskedést, vagy ipart üzletszerűen folytat, ha oly foglalkozást üz, mely ügyvédi hivatásával, vagy állásának tekintélyével össze nem fér. A budapesti ügyvédi kamarának 1888. évi ügyvédi rendtartási javaslata szintén nem sorolja fel taxative az összeférhetetlenség eseteit.

Ekképen szabályozottnak mutatkozik a legújabb időkig az ügyvédi összeférhetetlenség kérdése. Annak alkalmazása tekintetében az 1874: XXXIV. törvenyzikkben foglalt eljárási szabályok eléggé határozatlanok. Olyannyira, hogy a bírói gyakorlatban egyenesen ellentétes állásfoglalásokat tettek tehetővé. A törvény ugyanis kijelentette, hogy mely foglalkozások nem férnek össze az ügyvédséggel. De a deklarációt határozott szankcióval el nem látja. Abban az esetben, ha az ügyvéd az összeférhetetlen foglalkozást már az ügyvédek lajstromába való felvételének kérelmezésekor üzi, az ügyvédi kamarák választmányai a magyar királyi Kuria helybenhagyásával egyöntetűen megtagadják a felvételt. Mindenesetre a törvény betűszerinti intézkedéseinek megsértésével, mert hiszen a 2. és 3. §§. az összeférhetetlenséget a felvétel megtagadásának okául nem ismerik. Ám tágabb törvénytárgyarázattal e hiányon felül emelkedtünk és ez esetben az illetékes fórum sem vitás: a felvétel tárgyában a kamarai választmány határoz és felelősségnek van helye a magyar királyi Kuriához (7. §.) Ám ha az ügyvéd már bejegyzése után kerül összeférhetetlen állásba, — már nehezebb a szankció alkalmazása. A 7. §.

utolsó bekezdése alapján, — a mely szerint, ha az ügyvédek lajstromába felvett ellen később merülnek fel oly adatok, melyek felvételét kizárták volna, a kizárás csak rendes fegyelmi eljárás útján mondható ki, — ugyancsak a fent érintett szabadabb törvény alkalmazással, avagy talán inkább a 68. §. b) pontja szerint, — fegyelmi vétséget követvén el az ügyvéd, ki magaviselete által az ügyvédi kar becsületét és tekintélyét sérti és ez által tiszteletre és bizalomra méltatlanná válik, — az ügyvédi fegyelmi bíróság a fegyelmi eljárás során mondja ki a kizárást, illetve az ügyvédségtől való elmozdítást. (Ezt az eljárást meg szokta előzni a kamarai választmány felhívása az összeférhetetlen állástól való lemondás iránt. Ezen fegyelmi eljárásbeli szankció mellett foglal állást a magyar királyi Kuria 138/84., 180/89., 7989/89. és 302/94. számú határozataival. De ellentétes állásponton van a királyi Kuria 322/79., 166/80., 220/85. és 552/95. számú határozataiban, a hol kijelenti, hogy összeférhetetlenség indokából ügyvéd ellen fegyelmi eljárás el nem rendelhető, hanem ily esetben az ügyvédi rendtartás 35. §-ának hasonszerű alkalmazásával a kamarai választmány jár el. Vagyis az ügyvédkedés megszűntének esete veendő fel (jöllehet a 34. §. ezt az összeférhetetlenség okából nem rendeli, tehát újból szinte törvénysértő tág magyarázat) és az illető ügyvéd a kamarai választmány által az ügyvédek lajstromából hivatalból törlendő.

A jogfolytonosságnak alkotmányos, de egyúttal czélszerűségi szempontját tartva szem előtt, a vázolt előzményekből kell kiindulnunk akkor, a midőn az országos ügyvédgyűlés az ügyvédi összeférhetetlenségnek az új ügyvédi rendtartásban való szabályozása tekintetében állást foglalni készül.

A midőn pedig ezen feladat határait akarjuk kitűzni, szem előtt kell tartanunk, hogy az országos ügyvédgyűlés részére megállapított tárgysorozat egyéb pontjai (Kamarai bíráskodás, ügyvéd és ügyfelek közti viszony, stb.) kirekesztik a megoldandó kérdés köréből a tágabb értelemben vett összeférhetlenségi esetek taglalását, az összeférhetetlen ügyvédi *cselekmények* megállapítását. Tárgyalnunk kell tehát csupán a legszorosabb értelemben vett ügyvédi inkompatibilitást; azt, hogy az ügyvéd mily hivatalt nem viselhet és mily állandó foglalkozást nem üzhet, mint hivatásával és állásának tekintélyével össze

nem férőt. Meg kell állapodnunk abban, vajjon helyesebb-e általánosságban determinálni az összeférhetetlen állásokat és foglalkozásokat, avagy célravezetőbb azokat exemplifikative, esetleg taxative felsorolni. De figyelembe véve ma érvényes ügyvédi rendtartásunk ebbeli hiányát, az összeférhetetlenség deklarációjához hozzá kell fűznünk a megfelelő félreérthetetlen szankciót, valamint azon forum meghatározását is, a mely az összeférhetetlenség kérdésében határozni hivatott legyen.

Elhatározásunk kiinduló pontja azon két törvénytervezet, a melyet dr. *Nagy Dezső* és *Pollák Illés* kartársaink készítettek. Nézzük tehát, hogy ezek az eldöntendő kérdések tekintetében mily álláspontot foglalnak el.

Dr. *Nagy Dezső* törvénytervezete a szönyegen levő tárgyra vonatkozóan és azzal kapcsolatosan a következő intézkedéseket tartalmazza:

A 12. §. általánosságban írja körül az inkompatibilitást: „Az ügyvéd nem viselhet oly magán- vagy közhivatalt, nem folytathat üzletszerűen saját vagy másnak nevében, közvetve vagy közvetlenül bármi oly foglalkozást, mely ügyvédi hivatásával vagy állásának tekintélyével össze nem fér. Az összeférhetetlenség tárgyában hozott határozat ellen felebbezésnek van helye.” A szankciót az esetben, ha az inkompatibilitás az ügyvédek lajstromába való felvétel idején már fenforog, a 3. §. f) pontja határozza meg: „Megtagadandó a felvétel, ha a jelentkező az ügyvédséggel össze nem férő foglalkozást üz. (12. §.)” Kiegészíti ezen rendelkezést a 4. §. d) pontja: „Megtagadható a felvétel, ha a jelentkező a jelentkezést megelőző három éven belül oly viselkedést tanúsított, mely az ügyvédeskedéstől való felfüggesztésre vagy előmozdításra okul szolgálhatna.” Ha az inkompatibilitás később merülne fel, nyilván a 38. §. 6. pontja alkalmazandó, mely szerint: „Az ügyvédség megszűnik, ha a 3. §-ban felsorolt felvételt kizáró okok a kamarába való felvétel után állanak be.” Az előbbi esetben a 7. §. szerint: „Az ügyvédek lajstromába való felvétel fölött az ügyvédi kamarai választmány a jelentkezéstől számított 15 nap alatt köteles határozni. A felvétel tárgyában hozott határozat ellen úgy a kamara ügyésze, mint folyamodó részéről felebbezésnek van helye.” Az utóbbi esetre vo-

natkozóa pedig a 39. §. rendeli: „Az ügyvédi kamara választmánya a 38. §. eseteiben az illető ügyvédet az ügyvédi kamara lajstromából hivatalból kitörli, a mennyiben azonban a megszüntetési okok kiderítése vizsgálatot tesz szükségessé ezt hivatalból eszközölteti. A kitörő határozat az illető ügyvéddel közlendő, ki az ellen felebbezéssel élhet.“ A jogorvoslatot végül a 144. §. állapítja meg, a midőn kimondja: „A felebbviteli hatóságot a m. kir. Curia vegyes tanácsa képezi.“

Pollák Illés tervezete ugyanezen materiára vonatkozólag a következő intézkedéseket tartalmazza:

64. §. „Az ügyvéd nem folytathat az ügyvédi állás színvonalának és hivatásának meg nem felelő foglalkozást. Nem lehet kereskedő, ügynök, vállalkozó, tőzsdetag vagy tőzsdelátogató. Nem állhat rendes fizetéssel járó állami- és községi szolgálatban, az ügyészi és jogtanácsosi állás kivételével. Nem lehet magánhivatalnok, ügyvezető bankigazgató, posta-távirdai és vasúti hivatalnok.

Az összeférhetlenség tárgyában a kamara ügyészének meghallgatása után az előjáróság határoz. Ha az előjáróság az összeférhetlenséget kimondotta, az ügyvéd a határozat késbesítésétől számított 15 nap alatt vagy az összeférhetlen állásról vagy az ügyvédségről lemondani köteles.

A jogerős határozatnak nem engedelmeskedő ügyvéd ellen fegyelmi eljárás rendelendő, az előjáróság azonban azonnal felfüggeszti.“ (A 65—77. §. ezután az inkompatibilis ügyvédi cselekményeket tárgyalják.)

Kiegészíti a 64. §. szankcióbeli rendelkezését a 129. §. 4. pontja: „Az ügyvédkedés megszűnik, ha az ügyvéd jogerős fegyelmi ítélettel az ügyvédi gyakorlattól elmozdított.“

A felvételt megelőző inkompatibilitás esetén a 3. §. i) pontja intézkedik: „Megtagadandó a felvétel, ha a jelentkezőnek jelentkezése előtt oly foglalkozása volt, mely az ügyvédi kar színvonalának meg nem felelt“.

A 12. §. szerint: „A lajstromban való felvétel felett a kamara előjárósága 15 nap alatt köteles határozni.“

Mindkét esetben felebbezésnek van helye. Erre vonatkozóan a 296. §. rendeli: „A kamara előjárósága vagy fegyelmi bíróságának

megfelelbeztet határozatait s ítéleteit a kir. Curia ügyvédi tanácsa bírálja felül.“

Első tekintetre észrevehetjük, hogy a két tervezet az ügyvédi összeférhetetlenség kérdésében sem a fogalom meghatározásában, sem az eljárás szabályozásában újat, a mai állapottól lényegesen eltérőt nem tartalmaz. Nagyjában a ma érvényes ügyvédi rendtartás alapfalain építkeznek tovább, felhasználva azt az építőanyagot, a melyet ügyvédi kamráink válaszmányai és a m. kir. Curiának erre vonatkozó határozatai összehordtak.

Egybevetve már most általánosságban a két tervezetet, azokban tárgyunkra vonatkozóan egymással megegyező, de egymástól eltérő álláspontokat is találunk. Eltekintünk e mellett azon, e helyütt nem lényeges eltéréstől, hogy az egyik tervezet fórumként az ügyvédi kamara előjáróságát is szerepelteti, s e fórumot itt egyenértékűnek vesszük az ügyvédi kamara válaszmányával; más pont alá tartóztván dönten a felett, hogy az ügyvédség szervezetében helyeseljük-e ezen új szerv létesítését. — Dr. Nagy Dezső tervezetét a továbbiakban I. Pollák Illését pedig II-vel fogjuk megjelölni.

Megegyezik e két tervezet abban:

1., hogy az összeférhetetlenség fogalmát külön definiálандónak tartja. (I. 12., II. 64. §§.);

2., hogy az összeférhetetlenség fenforgása esetén követendő eljárás tekintetében különbséget tesz azon eset között, a midőn az összeférhetetlenség az ügyvédi lajstromban való felvétel idején már fennforog és azon másik esett között, a midőn már felvett ügyvéd kerül inkompatibilitásba (mindkét tervezet 3. §-a és I. 38. §. 6. pontja, II. 64. §. 2. bekezdése);

3., hogy a felvételtkor összeférhetetlenség esetében a felvételt megtagadandónak mondja ki (I. és II. 3. §§.);

4., hogy ez esetben a határozathozatal a kamarai válaszmányt (előjáróságot) illeti (I. 7. §, II. 12. §.);

5., hogy minden esetben felelbbviteli fórumként a m. kir. Curia vegyes (ügyvédi) tanácsát állapítja meg (I. 144. §, II. 296. §.).

Eltér egymástól a két tervezet a következőkben:

1., hogy az I. az összeférhetetlenséget csupán általánosságban fogalmilag határozza meg (12. §.); míg a második fogalmi meg-

ban, Franciaországban is, a hol az inkompatibilitás a legszigorubb. A szigorúan kezelt, kötelező nobilitás, mely a megélhetést nehezebbé teszi, inkább fogja megakasztani az ügyvédi pályára való tódulást, szét fogja terelni más pályákra azokat, a kiknek az ügyvédi hivatás nem magasztos czél, hanem csupán pénzszerzésre irányuló eszköz. Az ügyvédi hivatás a tiszteleten és bizalmon alapul, erős, tiszta jellemet, becsületességet és függetlenséget követel meg, de szükségli a magas képzettséget, a jognak folytonos művelését, az élet ismeretét is. Az ügyvédi állás tehát egyrészt kiválóságot és tekintélyt, másrészt függetlenséget és a hivatással való állandó foglalkozást tételez fel. Ezeknél fogva nem férhet össze az ügyvéd állásával és hivatásával minden oly állás és foglalkozás, a mely, — bár tisztessége nem kisebb az ügyvédénél, — az ügyvédet hivatása gyakorlásától *állandóan elvonja* (az ügyvédség nem lehet mellékfoglalkozás), a vagy a hatóságoktól, hivataloktól és bíróságoktól, a melyek előtt jogokat kell védelmeznie, *állandóan függővé teszi*. És nem fér össze az ügyvédséggel mindazon állás és foglalkozás, a mely *kevésbé kiváló, kisebb tekintélyű*, a mely a közfelfogás szerint *alárendeltebb pozíciót ad* a társadalomban. Ezek, — a francia összeférhetlenségi gyakorlat is így nevezi őket — az *abszolút*, amazok a *relatív* összeférhetlenségi esetek. Ez utóbbiakról való lemondás azonnal elhárítja az ügyvédi karba való felvétel akadályát, az előbbieket még megszűnésük után is végleg, vagy kevésbé szigorú felfogás szerint bizonyos ideig, gátolják a karba való felvételt.

Az ügyvédi rendtartás 10. §-a ezt mondja: „Az ügyvéd saját vagy más nevében közvetve, vagy közvetlenül nem folytathat üzletszerűen oly foglalkozást, mely ügyvédi hivatásával és állásának tekintélyével össze nem fér“. Az 1881-i javaslat szerint inkompatibilis az ügyvéd: „ha rendes fizetéssel összekötött állami, törvényhatósági, vagy községi hivatalt visel; ha kereskedést vagy ipart üzletszerűen folytat; ha oly foglalkozást üz, mely ügyvédi hivatásával, vagy állásának tekintélyével össze nem fér“. Dr. Nagy Dezső tervezete szerint: „Az ügyvéd nem viselhet oly magán vagy közhivatalt, nem folytathat üzletszerűen saját vagy másnak nevében közvetlenül bármi oly foglalkozást, mely ügyvédi hivatásával vagy

állásának tekintélyével össze nem fér.“ Végül *Pollák Illés* tervezete: „Az ügyvéd nem folytathat az ügyvédi állás színvonalának és hivatásának meg nem felelő foglalkozást. Nem lehet kereskedő, ügynök, vállalkozó, tőzsdetag, vagy tőzsdelátogató. Nem állhat rendes fizetéssel járó állami és községi szolgálatban, az ügyészi és jogtanácsosi állás kivételével. Nem lehet magánhivatalnok, ügyvezető bankigazgató, pósta, távirdai és vasúti hivatalnok“.

A mai ügyvédi rendtartás meghatározása kétségtelenül egyoldalú. Csupán a foglalkozásbeli, az abszolút jellegű inkompatibilitást szögezi le: figyelmen kívül hagyva az állás és hivatalbeli, inkább relativ összeférhetetlenséget. Viszont meg kell vallanom, hogy az elfogadott irányban nyújtott definíció elég jó. Sem az 1881. évi javaslat, sem a két tervezet az összeférhetetlenség ezen nemére kimerítőbb definíciót nem talált. Ha ebben a definícióban az „üzletszerűen“ szó helyébe, a mely arra a szűk értelmezésre nyújtott alapot, hogy csupán kereskedelmi és ipari foglalkozásokat gondol a törvényhozó, a „hivatásszerűen“ szót tesszük, vagyis azt mondjuk: „Az ügyvéd nem folytathat saját vagy másnak nevében, közvetve vagy közvetlenül hivatásszerűen oly foglalkozást, mely ügyvédi hivatásával és ügyvédi állásának tekintélyével össze nem fér“, — szerény véleményem szerint ez irányban eléggé helyes elhatárolást nyújtunk. Az ügyvédi kamarák választmányainak és legfelsőbb bíróságunk ügyvédi tanácsának leendő feladata ezen általános meghatározást az élet számtalan eseteire helyesen alkalmazni. A II. tervezetben adott exemplifikációt, — eltekintve attól, hogy ha egyáltalán ezt célszerűnek tartanók, a törvény szövegében és nemcsak indoklásában kell-e neki mondani, hogy példázgatásról és nem ki nem terjeszthető felsorolásról van szó, — a magam részéről kielégítőnek nem találom. „Nem lehet kereskedő, ügynök, vállalkozó, tőzsdetag vagy tőzsdelátogató“ egyrészt szűk, másrészt tág példázgatás. Miért ne vehessen részt az ügyvéd valamely közérdekű vállalat létesítésében; miért zárjuk ki általában a kereskedőt és nem az iparost is? De ilyen kifogások talán minden felsorolásánál találhatók; s ezért helyesebb ezt a törvény szövegébe egyáltalán fel nem venni.

Ki kell egészítenünk mindenestre az összeférhetetlenség eseteit azokkal az állásokkal és hivatalokkal, a melyek a fentmondott elvi

állásponttal ellenkeznek. A melyek vagy az ügyvédi hivatás gyakorlását a velök való állandó elfoglaltság miatt lehetetlenné teszik, emberüket az ügyvédségtől teljesen elvonják, a folytonos és állandó jogi művelődésre phisikai lehetőséget nem adnak, de még arra sem engednek időt, hogy az ügyvédi állásból folyó lelkiismeretes munkateljesítés elvégeztessék; vagy pedig a melyek az ügyvédet anyagilag vagy erkölcsileg éppen oly tényezőktől teszik állandóan függővé, a melyekkel szemben hivatásához képest embertársai magán- vagy közjogait megvédeni kell, a melyek kizárják azt, hogy az ügyvéd bátran, szabadon és becsületesen szálljon harczba a védelmére bizott ügyekben. Az elsőbbek az ügyvédséget mellékfoglalkozássá degradálnák; az utóbbiak az ügyvédet lekötötté, alkalmazkodóvá, meghunyászkodóvá tennék. E kategoriákat tartva szem előtt az 1881. évi javaslat tiltja a „rendes fizetéssel összekötött állami, törvényhatósági vagy községi hivatalt“. *Nagy* tervezete általánosságban minden „oly magán- vagy közhivatalt, mely ügyvédi hivatásával vagy állásának tekintélyével össze nem fér“; végül *Pollák* tervezete: „a rendes fizetéssel járó állami és községi szolgálatot“ (az ügyészi és jogtanácsosi állás kivételével) és az indokolás szerint exemplificativ felsorolással: „a magánhivatalt, ügyvezető bankigazgatóságot, posta-, távirdai és vasúti hivatalt.“

Megvallom e szövegezések egyike sem látszik nekem megfelelőnek. A javaslat csak a közhivatalokról intézkedik (ezeket sem meritvén azonban ki); nem említi egyáltalán a magánalkalmazásokat. Pedig ezek között is van számos olyan, a mely pozícióbelileg összeférhetetlennek nem tekinthető, hanem csupán relative incompatibilis. (Pld. bankigazgató, honorum director stb.) *Nagy Dezső* tilalma egészen általános, közelebbi irányt nem ad, jöllehet a relativ összeférhetetlenségek tekintetében erre megvan a mód. Már pedig lehetőség szerint keresnünk kell a pontosabb, a szilárdabb definiációt. *Pollák Illés* csak az állami és községi hivatalokat említi. Példáztatva azonban egy-két magánhivatalt is felsorol. E felsorolás szintén határozott irányt nem ad.

Az állami, törvényhatósági és községi közigazgatási szolgálat, — ha állandó és nem tiszteletbeli, — feltétlenül össze nem férő az ügyvédséggel. Ép így inkompatibilis a bírói, katonai és lelkészi

állás. Ez állásokat és hivatalokat talán legrövidebben így határozhatjuk meg: „Az ügyvéd nem viselhet rendes fizetéssel járó, állandó közhivatalt; nem lehet bíró, hivatásos katona és lelkész.” Mindezek, felfogásom szerint, relativ hatályu összeférhetetlenségi esetek, a melyeknek oka: bizonyos függőségi viszony.

Ezekon kívül nézetem szerint inkompatibilis, mert az ügyvédet hivatásától állandóan elvonja, minden állás és magánhivatal, a mely rendes fizetéssel jár és állandó elfoglaltságot idéz elő. Talán alapul vehető ez irányban a következő meghatározás: „Az ügyvéd nem viselhet oly díjazott állást vagy hivatalt, a melynek rendes teendői ügyvédi hivatásától állandóan elvonják.”

Összefoglalva a mondottakat az összeférhetetlenség eseteit körülbelül így gondolom szövegezendőnek:

„Az ügyvéd nem folytathat saját vagy másnak nevében, közvetve vagy közvetlenül hivatásszerűen oly foglalkozást, mely ügyvédi hivatásával és ügyvédi állásának tekintélyével össze nem fér.

Nem viselhet rendes fizetéssel járó, állandó közhivatalt; nem lehet bíró, hivatásos katona vagy lelkész.

Nem viselhet oly díjazott állást vagy hivatalt, a melynek rendes teendői ügyvédi hivatásától állandóan elvonják.”

E meghatározást Dr. Nagy Dezső tervezetében 12. §-ként, Pollák Illés tervezetében pedig 64. §-ként kellene beilleszteni. A továbbiakban e szöveget V. 12. §-ként fogom idézni.

Helyesnek tartom mindkét tervezetnek azon álláspontját, hogy különbséget tesz a szankcióbeli eljárás tekintetében a felvétel idején meglevő és a későbbben beálló inkompatibilitás között. Természetes, hogy az inkompatibilis jelentkező az ügyvédi lajstromba fel nem vehető, tehát gyakorló ügyvéddé nem is lehet; míg az inkompatibilitásba eső már felvett ügyvéd az ebbeli szabályok betartására szorítandó. Éppen ezért a tervezetek 12. s illetve 64. §§. csak már felvett ügyvédre vonatkoznak, mert hiszen az összeférhetetlenség okából visszautasított még nem is ügyvéd, hanem csak jelentkező; felvételt kérő.

Az ügyvédi lajstromba való felvétel megtagadásának okául kell hogy szolgáljon az összeférhetetlenség. Ámde a két tervezetnek erre vonatkozó konkrét intézkedését némileg módosítandónak tartom. Az

I. azt mondja: „Megtagadandó a felvétel, ha a jelentkező az ügyvédséggel össze nem férő foglalkozást üz“ (3. §. f) pont) és kifejezetten hivatkozik is a 12. §-ra. A II. pedig: „Megtagadandó a felvétel, ha a jelentkezőnek jelentkezése előtt oly foglalkozása volt, mely az ügyvédi kar színvonalának meg nem felelt.“ Mindkettő tehát az abszolút hatályu összeférhetlenség eseteit (V. 12. § 1. bekezdése) tartja szem előtt. Az első tervezet szerint, ha a foglalkozás a jelentkezéskor van meg; a második szerint, ha a foglalkozás a jelentkezés előtt volt meg. A II. tervezet tulajdonképen nem is ügyvédi összeférhetlenséget statuál, hanem a jelentkező előéletét veszi bírálat alá; körülbelül olyformán, a mint ezt 4. § d) pontjában az I. tervezet teszi. („*Megtagadható a felvétel, ha a jelentkezést megelőző 3 éven belül oly viselkedést tanusított, mely az ügyvédeként való felfüggesztésre vagy elmozdításra okul szolgálhatna.*“) Egyik tervezet sem intézkedik az esetre, ha relativ összeférhetlenség áll fenn (V. 12. § 2. és 3. bekezdése) s így sürü alkalmat ad arra, hogy a relativ inkompatibilitás születési hibájával vétessenek be ügyvédek a karba. Kiegészíthetőnek, egységesíthetőnek és a definiáló törvényszakaszszal kapcsolatba hozhatónak találom ezeket az eltéréseket és hiányokat. A felvétel megtagadásának eseteinél mondanám: „*Megtagadandó a felvétel, ha a jelentkező a jelentkezést megelőző 5 éven belül az ügyvédséggel össze nem férő foglalkozást üzött (V. 12. § 1. bekezdése); vagy ha az ügyvédséggel összeférhetetlen viselt állásáról vagy hivataláról (V. 12. §. 2. és 3. bekezdése) a kamara választmányának felhívására 15 nap alatt le nem mond.*“

Helyesnek ismerem el mindkét tervezet azon intézkedését, hogy az ügyvédek lajstromába való felvétel felett a kar autonom hatósága, a kamarai választmány (illetve előjáróság) határoz. Az ügyvédség maga mint önkormányzati testület kell hogy örködjék a kar életérdekét képező nobilitás felett. Az ügyvédek lajstromába való felvétel többi kellékét a törvényhozó pontosan és határozottan körülírhatja. Az ügyvédi karba erkölcsileg nem tartozó elemek visszatartása, az inkompatibilis jelentkezők visszautasítása kérdésében már csak egy általános jellegű törvényszabály ad irányt. Ennek világításánál megtalálni a helyes utat; megőrizni egyrészt a kar színvonalát, védelembe venni másrészt a kartársak egyéni érdekeit; ezt a jogot

csakis maga a kar gyakorolhatja igazságosan választott hatósága által. Az ügyvédi kamarák választmányai a múltban is helyesen látták el ebbeli feladatukat. Sajnos, hogy legfelsőbb bíróságunk ragaszkodva a törvény betűjéhez, de megölve annak szellemét, nagyban hozzájárult az ügyvédi kar színvonalának sülyesztéséhez. Örömmel fogadjuk ezért a tervezetek azon intézkedését, hogy a kamarák választmányainak határozatait oly fórum vizsgálja felül, a melynek bíraskodásában ügyvédek is részt vesznek. Igaz, nagyobb örömmel vennők a tisztán autonom felebbviteli hatóságot. Különösen az összeférhetetlenség és általában a felvétel kérdésében. Az adott viszonyok között azonban ezen elérhető jobbat is megfelelőnek tartom. Nagyobb aggály nélkül fogadom el felebbviteli fórumként a m. kir. Curia vegyes ügyvédi tanácsát.

A szoros értelemben vett ügyvédi összeférhetetlenség esetében, — vagyis akkor, a midőn a már bejegyzett ügyvéd lesz inkompatibilis, — sem az egyik, sem a másik tervezet intézkedéseit tökéletesnek nem tartom. Az I. a 38. §-ban, hivatkozással a 3. §-ra, ismét csak az abszolút jellegű összeférhetetlen foglalkozásokat tekintti okul az ügyvédség megszüntetésére. De a ha relatív összeférhetlenségeket is értené, — akkor a 39. §-ban túlszigorú lenne, mert a hivatalból való törlést rendeli el, a nélkül, hogy módot adna az ügyvédi tekintélyt nem sértő inkompatibilitások megszüntetésére. A II. tervezet viszont különbség nélkül, tehát az abszolút összeférhetlenségek esetén is, azt rendeli, hogy az előjáróság felhívására vagy az összeférhetetlen állásról vagy az ügyvédségről mondjon le. Ez utóbbi lehetőséget, — a maga eseteiben, — mint teljes méltányosat szem előtt tartva, az elfogadott V. 12. §. rendszerében igen jól lehet megoldani ezen ellentétet is. Az abszolút összeférhetetlen foglalkozás (V. 12. §. 1. bek.) nem egyeztethető össze az ügyvédi állás tekintélyével. Az ebbeli összeférhetetlenség lemondás, vagy a foglalkozással való felhagyás által nem szüntethető meg. Ez az eset kell, hogy maga után vonja az ügyvédségből való kizárást. Ellenben a relative összeférhetetlen hivatalok és állások (V. 12. §. 3. bek.), mert nem sértik az ügyvédi tekintélyt és csak azért össze nem férők az ügyvédséggel, mert függőséget vagy elfoglaltságot idéznek elő, — önkéntes megszüntetés után lehetővé teszik az ügyvédi

hívatas folytatását. Ezek eseteiben tehát igen is kell, hogy helye legyen annak, miszerint a róluk való lemondás után az ügyvédkedés folytattassék. Ehhez képest körülbelül így formuláznám az eljárást: „Az összeférhetetlenség tárgyában a kamara választmánya (előljárósága) határoz. E határozat ellen felebbezésnek van helye. Ha a 12. §. 1. bekezdése szerinti összeférhetetlenséget jogerősen megállapítja, az illető ügyvédet a kamara lajstromából hivatalból kitörli.

Ha pedig a 12. §. 2. és 3. bekezdése szerinti összeférhetetlenséget mondják ki, az ügyvéd a jogerős határozat kézbesítésétől számított 15 nap alatt az összeférhetetlen állásról vagy hivataláról lemondani köteles. A mennyiben további 30 nap alatt nem igazolja ebbeli lemondásának elfogadását, a választmány a kamara lajstromából hivatalból kitörli“.

E szövegezésben, — ellentétben a II. tervezet vonatkozó rendelkezésével, — állást foglaltam a mellett, hogy az összeférhetetlenség kérdésében maga a kamara választmánya határozzon véglegesen (természetesen a Kuria ügyvédi tanácsához jutó jogorvoslat fentartásával) és ne legyen szükség újabb eljárásra és egy másik forum újabb határozatára. Már azért sem helyeselhetem ezen kettéosztást, mert a kamara választmányának megállapítását a fegyelmi bíróság esetleg dezavualhatná s így a kar autonom hatóságai saját magukkal kerülhetnének ellentétbe. Ha a választmány egyszer kimondja az összeférhetetlenséget s ezen határozatát, — akár mert a törvényes határidőn belül nem felebbeztetik, akár mert a felebbezési forum helybenhagyja, — jogerőssé válik, a következményeknek mintegy automatikusan kell bekövetkezniök. Nézetem szerint az összeférhetetlenség kimondásának komolyságát sértené, ha ezután a karból való kizárás csak fegyelmi eljárás és fegyelmi bírósági ítélet alapján történne; — sőt rendszerbeli hiba is volna, ha a II. tervezet szerint a fegyelmi eljárás „a nem engedelmeskedő ügyvéd ellen“ rendeltetnék. Hiszen akkor a kizárás okát nem is az összeférhetetlenség, hanem az engedetlenség képezné. Tisztán és világosan kell kitünnie, hogy az ügyvéd nem azért záratik ki, mert a kar akarátának, önkényének nem engedelmeskedik, hanem azért, mert összeférhetetlen foglalkozást űz, vagy összeférhetetlen állásához ragaszkodik.

Ezekben voltam bátor részletesen állást foglalni a felvetett kér-

désben az előttünk fekvő két reformtervezet alapul vételével. Ragaszkodtam a tervezetek eszmemenetéhez; nem terjeszkedtem túl azok határain. Igyekeztem a tervezeteknek az ügyvédi összeférhetetlenségre vonatkozó intézkedéseit egységesebbé, rendszeresebbé és határozottabbá tenni. Ha ezen, magam elé tűzött célok irányában csak egy lépéssel is előre haladtam, úgy kicsiny értékű munkám kárba nem veszett.

Mielőtt azonban immár hosszúra nyúlt véleményemet befejezném, nem mulaszthatom el, hogy az ügyvédi összeférhetetlenség kérdésének keretébe tartozó két jelenségről még megemlékezzem, — a melyek az általam tárgyalt kerethen szabályozást talán nem kívánnak, de a melyek tekintetében akár azon irányban, hogy azok az új ügyvédi rendtartásban mégis törvényhozásilag szabályoztasanak, akár pedig úgy, hogy az összeférhetetlen foglalkozások tekintetében követendő kamarai választmányi és kuriai ügyvédi tanácsi gyakorlat alapjául szolgáljanak, szerény nézetem szerint mégis állást kell foglalnunk.

Ezen két kérdés nem egyöntetű, nem esik egyenlő elbírálás alá. Az életben azonban mindkettő elég gyakran fordul elő; azok miatt a magyar ügyvédi kart ismételten támadják. Az egyik: az ügyvédség összeférhetősége az országgyűlési képviselőséggel. A másik a részvénytársaságok és szövetkezetek jogtanácsosságának megszerzése és gyakorlása.

Nem akarom e kérdéseket immár részletesen tárgyalni. Csak röviden foglalom össze a dolgot.

Elmondottam már, hogy régi magyar törvényeink (1649:XLIV., 1655:LXI.) kimondották, hogy az ügyvédek követek ne lehessenek. Az újabb kor ezen összeférhetetlenséget nálunk nem statuuálja. Sőt azt látjuk, hogy törvényhozó testületünk alsó házában nagy számban foglalnak helyet kartársaink. A mai ügyvédi rendtartás hatálya alatt a Kuria egy ízben kimondotta, hogy az országgyűlési képviselővé megválasztott ügyvéd köteles a képviselőség elvállalását és székhelyéről való időnkénti távozását az ügyvédi kamarának bejelenteni. (2502/76.) Végül a képviselői összeférhetetlenségről szóló 1901:XXIV. t.-cz. 5. §-ának 9., 10., 11. pontja azt mondja: „Országgyűlési képviselő nem lehet a kormánynyal üzleti viszonyban

álló vagy az állam által segélyezett pénzügyintézet, más részvénytársaság és szövetkezet állandóan alkalmazott jogtanácsosa (ügyésze, ügyvédje).“ A törvényhozásnak ma már úgyszólván állandó munkássága szerény nézetem szerint kell, hogy annyira lefoglalja a képviselőt, hogy az ügyvédség hivatásszerű gyakorlását gátolja. Ennek okából én azt tartom, hogy a képviselőség valójában relative összeférhetetlen az ügyvédséggel. Tekintve azonban, hogy a képviselői megbízás nem élethossziglani, hanem csupán ideiglenes, aránylag rövid tartamú; azt hiszem helyes és méltányos volna olyasforma megoldás, hogy a képviselővé választott ügyvéd mandátumának tartama alatt az ügyvédségét a maga teljességében ne gyakorolhassa, hanem ügyvédi irodáját saját maga által választott helyettesnek, — a ki csak bejegyzett ügyvéd lehet, — tartozzék átadni. A helyettes természetesen saját neve alatt, de mint helyettes viszi ügyeit s ezekben az ügyekben szóbeli tárgyalásokat a helyettesített képviselő-ügyvéd maga is elláthat. (Olyasformán mint a jogtanár büntető védelmeket.) A mandátum megszűnte után az ügyvéd helyettesétől visszaveheti ügyeit és korlátlanul folytathatná ügyvédi gyakorlatát.

A legújabb idők általános panasza, hogy a kisebb részvénytársaságok és szövetkezetek, csak azért alakulnak, hogy valaki ügyvezetői, igazgatói, valamely ügyvéd pedig jó jövedelmű jogtanácsosi állást nyerjen. Éppen oly gyakori azon további panasz, hogy a már működő pénzügyintézeti ügyészek nagy része, — különösen a vidéken, — állásukat nem annyira az általuk képviselt intézet jogi érdekeinek megvédésére, mint inkább arra használják fel, hogy a pénzügyintézet feleitől anyagi hasznot szerezzenek. Magyarán mondva: csak akkor és úgy javasolják a felek által kért ügyletek lebonyolítását, ha ezek mellett állítólagos ügyvédi működésük bő honoráriumban részesül. Mindkét panasz, sajnos, alapos és szomorú fényt vet a magyar ügyvédség egy részére. A kar nobilitása nem tűri meg, hogy bizonyos mértékig általános érdekű intézmények az alacsony ügyvédi magánérdek részére ekkép megadóztassanak. Ezen visszaéléseknek útját kell állanunk. Nézetem szerint a legegyszerűbb mód, ha a fegyelmi judikatura bélyegzi meg az ily ügyvédi cselekményeket, mint a kar becsületébe és tekintélyébe ütközőket. Már közgazdasági szempontból, — a kisebb pénzügyintézeteknél úgyszólván túldrága hitel olcsóbbá

tétele végett, — meg kell akadályozni azt, hogy a pénzügyintézetek ügyészei az intézet érdekében kifejtett jogi működésükért közvetve, vagy közvetlenül az intézethez forduló felek által díjaztassanak. A peren kívüli ügyvédi működést ám díjazza maga a pénzügyintézet, a mint hogy az rendesen átalányban meg is történik. A „gründolási“ mániával szemben hasonlóképen fel kell lépünk, mert hiszen ez semmi egyéb, mint a kliens-fogdosás, helyesebben kliens-csinálás egyik módja.

Felmerülhet ezeken kívül még számos visszaélés, a mely, mint állandóbb jellegű, túlmegy az általam nem tárgyalt összeférhetetlen ügyvédi cselekmények határain s így tulajdonképen az ügyvédi összeférhetetlenség körébe tartozik. Azt hiszem azonban, hogy az ily állandó viselkedést „foglalkozásnak“ lehet már nevezni s mint ilyen úgylis beletartozik abba definícióba, a melyet a fentiekben az abszolút hatályu összeférhetetlen foglalkozásokról előterjeszteni szerencsém volt. De ha ebbe a fogalom-körbe nem is volnának bevonhatók, a fegyelmi vétségek meghatározásaiba mindenesetre beleilleszthetők. Az új ügyvédi rendtartás, ha szabályai céljuk és szellemük szerint fognak alkalmaztatni, módot fog adni arra, hogy minden visszaélés meggátoltassék, a mely az ügyvédi hivatás magasztossága és az ügyvédi állás kiválósága ellen a kar tagjai részéről követtetik el. A rossz törvény is jó birák kezeiben jóvá lehet. A rossz birák a jó törvényt is rosszul alkalmazhatják. Reméljük és hisszük, hogy épen az összeférhetetlenség kérdésében megállapítandó jogszabályok el fogják érni a célul tűzött eredményt: hogy a magyar ügyvédi kar színvonalát fel fogják emelni a köztisztélet és a közbecsülés piedestáljára!

Kivonat

a budapesti ügyvédi kamara 1907. évi október hó 7-éntartott **ünnepi közgyűlésének jegyzőkönyvéből.**

Elnök: Áthatva annak tudatától, hogy ez a mai ünnepély nem folyik le a nélkül, hogy lelkünkben, hazafias érzésünkben és jogászai gondolkozásunkban maradandó nyomokat ne hagyna hátra, — és hogy ez így fog történni, annak garanciája azon fenkölt szellemű beszéd, a mely voltaképen mai ünnepélyünknek történelmi értéket ad — méltóztassék hozzájárulni azon tiszteletteljes elnöki indítványhoz, hogy *Günther Antal* ő excellenciájának Werbőczy István felett tartott beszéde egész terjedelmében fölvetessék mai közgyűlésünk jegyzőkönyvébe. (*Élénk helyeslés. Felkiáltások: Kinyomassék!*) Kimondom tehát a határozatot: a beszéd jegyzőkönyvünkbe fel fog vétetni, ki fog nyomtatni és nemcsak a társkamaráknak, hanem az ügyvédi kar összes tagjainak is meg fog küldetni. (*Élénk helyeslés.*)

Kmft.

Dr. Szivák Imre,
a budapesti ügyvédi kamara
elnöke.

Dr. Pap József,
a budapesti ügyvédi kamara
titkára.